

ՈՍՏԱՍՏԱՆԻ
ԱՌՏԱՍՏԱՆԻ ՕՐԱԹԵՐԹ
9 սարի, քի. 74 (325)
գինը 50.
դասիչ 69149
Երևան 375010
Հանրադիսութեան 47
հեռ. 581841, ֆաքս 562941
տեlex 243266 CPRI SU

Մտային

Սահմանադրական դատարանը հոգու էլցինի

Ուսաստանի սահմանադրական դատարանը երեկ հոգու ցանկացած ցլցինի վճեց հանրավիտ արդյունցների հաստատան կարգը՝ վերականգնելու մասնակցների քվի 50 եւ ավելի տկոսի հիման վրա կորուզեն հանրավիտ արդյունցները, եւ ոչ թե վերականգնելու իրավունք ունեցողների մեծամասնությամբ: Դիտորդների կարծիքով, սահմանադրական համադաստիսան կետի այս մեկնաբանությունը արդարու իրականացնելու կարողութիւնը կարող էր իրականացնել:

դյունքում նախագահ Ելցինի հարցանակի համար:
Նախորդ օրը փոխնախագահ Ռուցկոյն առաջին անգամ իրեն հայտարարել էր նախագահության թեկնածու՝ Ելցինի հրաժարեցման դեմ: Ինչպէս իր հայտարարութեան մեջ Ելցինի հետ համաձայնագրական վերականգնման ընթացքում փոխնախագահը կատարելու հարցը էր Ուսաստանի նախագահին եւ գտնուում էր ընդդիմության շարքում:

Հակաս

Ադրբեջանական կողմը խախտում է զինադադարը

Ադրբեջանական կազմավորումները չեն դադարեցնում ռազմական գործողությունները Լեռնային Ղարաբաղի դեմ նույնիսկ այն ժամանակ, երբ Մեծիամասկերում է գտնուում ԵԱՀԿ դատարանի որոշումը: Այսպէս, արդիւ լույս 21ի գիտերը եւ երեկ օրվա առաջին կեսին ադրբեջանական ստորաբաժանումները զենքի արքեր տեսակները, այդ թվում «Գրադ» կայաններից եւ հետահար հրետանուց հրետակովել են Ղարաբաղի ինքնապաշտպանության ուժերի դիրքերը Մարտունու, Հարուրի եւ Ասկերանի երջաններում: Մանրամասնությունները ճշտուում են: Այս մասին հաղորդում է Անար գործակալությունը, վկայակոչելով ԼՂ լրատվության եւ մամուլի ղեկավարությունից ստացված տեղեկությունները:

Միաժամանակ ԼՂ ինքնապաշտպանության ուժերի շարքից հաղորդում են, թե երեկ եւ նախորդ գիտեր իրադրությունը Լեռնային Ղարաբաղի ռազմաճակատներում երկու կողմից փոփոխություններ չի կրել: Գորիս-Լաչին-Սեւիանակերս ճանապարհը գործում է անխափան:

Մինչդեռ ադրբեջանական ադրյուրները հաղորդում են, թե իբր արդիւ 19ին հայկական կազմավորումները փորձել են գրավել Քելբաջարի երջան Ադրբեջանին միացնող Մոսկի լեռնանցը, սակայն երկու ժամ տեւած մարտերի ընթացքում ադրբեջանական բանակը ոչ միայն ետ է մղել գրողը, այլեւ ունեւաղել երեկ հայկական հետեւակի մարտական մեկնա եւ մոտ 30 զինվոր: Միաժամանակ ադրբեջանական լրատվական գործակալություններն իրենց հաղորդագրություններում սկսել են վկայակոչել նոր ադրյուր՝ «դարձեցանական ուժերի շարք», որի տեղեկությունների համաձայն, անցած չորս օրերի ընթացքում ադրբեջանական դարձեցանական ջոկատները Քելբաջարի երջանում ունեւաղել են հայկական բանակի երկու դասակակետեր:

Ըստ Ադրբեջանի դատարանության նախարարության, երեկ իրադրությունը բարունակվում էր լարված մնալ նաեւ Ֆիզուլի երջաններին մեծակայում, որտեղ երեկ եւ նախորդ գիտեր հայկական ուժերը հրետակովել են երջաններում ու Յաղլիվեղը եւ Դովաթար գյուղերը: Կան ավերածություններ: Տուժածների մասին տեղեկություններ չեն հաղորդվում: «Ազգ»

Լեզու

60 ԵՐԿՐՆԵՐԻ ՊԵՏԵՐ ՕԶԱԼԻ ԹԱՂՄԱՆԸ Տեր-Պետրոսյան-Էլչիբեյի հանդիպում Անկարայում

Տասնյակ հազարավոր քուրդեր երեկ Անկարայի փողոցներում վերջին հրածեքը սլին նախագահ Թուրքուտ օզալին, որ արի կարվածից մահացել էր արդիւ 17-ին, միջինասիական հանրադեություններ եւ Ադրբեջան կատարած այցից անմիջապէս հետ:

Հուղարկվողությանը մասնակցում էին շուրջ 60 երկրներից ժամանած դատաւական դատարանություններ, մեծամասամբ առաջին դեմերի գլխավորությամբ: Վերջիններիս քվում առավել ուժադրություն էին գրավում Հուսաստանի վարչադեա Միցոսակիսի եւ Հայաստանի նախագահ Տեր-Պետրոսյանի ներկայությամբ: Առաջինը՝ որդես 1960 թ.

ի վեր Հուսաստանից Թուրքիա այցելող առաջին վարչադեա, իսկ երկրորդը՝ հայ-ադրբեջանական հակամարտության խորագրման ներկա խոնի վրա իր «անակնկալ» ներկայությամբ:

Բրիտանական BBC ռադիոկայանի անգլիական բաժնի հաղորդած տեղեկության համաձայն, նախագահ Լեռն Տեր-Պետրոսյանը իրադարկվողության դատաւական արարողությունից հետո կարճատեւ (ըստ «Վեսի» ծրագրի) 10 րոդեանց հանդիպում է ունեցել Ադրբեջանի նախագահ Աբուլֆազ Էլչիբեյի հետ: Ռադիոկայանը ոչինչ չի հաղորդեց այդ հանդիպման բովանդակության մասին, մինչդեռ, ավելի ուշ, ռուսական հեռուստատեսության «Վեսի»

ծրագրի հաղորդման համաձայն, այդ հանդիպման ընթացքում երկու երկրների նախագահները համաձայնել են, որ դեա է վերջ դնել հակամարտությանը: «Վեսի»-ն նաեւ հաղորդեց, թե ուշ երեկոյան սդասվում է Տեր-Պետրոսյան-Էլչիբեյ երկարատեւ հանդիպում: Հայտնի դարձավ նաեւ, որ նույն օրը Հուսաստանի վարչադեա Միցոսակիսի եւ Թուրքիայի վարչադեա Դեմիրելի հանդիպման ընթացքում բնաւկվել է Կիտրոսի խնդիրը:

Նախագահ օզալի դագաղը Անկարայից փոխադրվեց նրա ծննդավայրը Մսաբուլ, որտեղ տեղի կունենա քաղման արարողությունը:

Գրողի

Դուդաեւ. «Չեչնիայում խաղարկվող ռուսական սցենարի մի մասն է»

Անցած գիտեր Գրողիում բարունակվում էին քաղմամարդ հանրահավաճները: Ականասանների վկայությամբ, իրադրությունը շիկացած էր քաղմարիվ մարդիկ զինված: Երեւաքքի ուշ երեկոյան Ձ. Դուդաեւը տեղական հեռուստատեսությամբ դիմեց հանրադեության բաղաւաղիներին: Նրա խոսքերով. «այն, ինչ տեղի է ունեւում Չեչնիայում, Ռուսաստանի սարաժմում խաղարկվող բաղաւաղական մեծ սցենարի մի մասն է: Իւլաւանության համար մղվող դաւաճում դա օգտագործվում է արդիւ 25-ի հանրակրի անկաւաղումը ծախողելու նդաւակով: Ներկայումս իւլաւանության եւ ձգտում նրան, ում չի հետաւրում բաղաւաղիներ, ժողովրդի ճակատագիրը: Ես Չեչնիայի ամբողջ ժողովրդին հայտարարում եմ, որ հանրադեությունում հնարավոր քայման եւ արյունահեղության կանխման վճեական միջոցներ ձեւաւակելու Ն.Ղ.՝ անկարողության համար գլխավոր մեղավորը նախարարության ղեկավար կազմն է»:

Դուդաեւը հայտնեց, որ միայն վերջին երկու օրում նախարարության անհայտ անձանց քաղմակվել է ավելի քան 1000 միավոր զենք ու զինամթերք: Նա հայտարարեց, որ Գրողիի բաղաւաղի ժողովը, որն անժամկէս գործադրուի եւ բաղաւաղական անհնաւաղության կոչ էր արել «հանրադեության բաղաւաղիներին, հրահրում է կրքերի հետաքրքրում»: «Երբ խորհրդարանը չեւանակի նախագահի վարչաձակեա ընտրություններ, ադա օրեմի համաձայն, նա սկիւղված կլինի այդ ընտրությունների օրն ինքը սահմանել, քայց տեղեւներին վերջից-տեւեւներին սկզբից ոչ ու: Այդ է դախանցում իրադրությունը: Երբ վաղը հարկ լինի, որ եւ վայր դեմ լիազորություններ, եւ կենքարկվեմ, լինելով մի երջանիկ մարդ, որը կատարել է ժողովրդի կամը», նեց Դուդաեւը:

ԱՐՄԵՆԻՐԵՍ ԻՏՏԱՌ ՏՄՍՍ

Արտ

Կոնգրեսականը միջանդություն է դախանցում

Կալիֆոռնիայից Միացյալ Նախանգների ներկայացուցիչների դալաի անդամ (դեմոկրատական կուսակցությունից) Ռիչարդ Լեւնանը, որ 2 արաք առաջ քառանգում դատարկությամբ այցելել էր Հայաստան, Ադրբեջան եւ Թուրքիա, դախանցել է, որ Միացյալ Նախանգները մաս կազմի Լեռնային Ղարաբաղի հարցի խաղարկ կարգավորման գործին: «Քիչալը Մայնս Մոնիտոր» քերքի հետ ունեցած հեռախոսային գրույցի ժամանակ կոնգրեսականն ասել է. «Ադրբեջանցիներն ասում են ռուսներին, հայերը քուրդերին, սակայն երկուսն էլ վախում են ամերիկացիներին», որով կարող են միանալ Թուրքիա-Ռուսաստան համաեղ ջանքերին հայ-ադրբեջանական հակամարտությանը խաղարկ լուծում գտնելու գործում:

Նույն քերքի արդիւ 18-ի համարում, մեքերելով քուրդական «Հյուրիք» քերքը, Մոսկվայից քրքակից Դանիել Սնայդերը գրում է, թե Թուրքիան արդեն իսկ զենք եւ զինամթերք է առաւել Ադրբեջան: «Ազգ»

Սահմաններում առանց միջադեղի

Վերջին երեկ օրերի ընթացքում իրադրությունը Հայաստանի սահմանները երջաններում համեմատաբար հանգիստ է եղել: Ինչպէս երեկ տեղեկացանք Հայաստանի դատարանության նախարարության լրատվական ծառայությունից, արդիւ 20-ի երեկոյան Ադրբեջանի Գեաքքեկի երջանի սարաժից գնդակովել են Կրասնոսելսկի երջանի Վահան գյուղի հայկական դատարանական դիրքերը, որի հետեւանում հայկական կողմից վիրավորվել է երկու զինվոր: Հայկական ուժերը դիմել են դատարանական համաձեւ գործողությունների: Իրադրությունը Հայաստանի սահմանները մյուս երջաններում հանգիստ է եղել:

Մինչդեռ Ադրբեջանի դատարանության նախարարությունից տեղեկացում են, թե երեկ եւ նախորդ գիտեր Հայաստանի սարաժից գնդակովել են Ադրբեջանի Չանգեւանի, Դուքաքի եւ Գեաքքեկի երջանների սահմանները բնակավայրերը: Տուժածների մասին տեղեկություններ չեն հաղորդվում: «Ազգ»

Կրի

Ուկրաինան միջուկազերծ դետություն

Ուկրաինայի Գերագույն խորհրդի դեմիակ միտում բնաւակվել է հանրադեության ռազմական դոկտրինայի նախագծի հարցը, որը լրաւակվել էր հաւելի անեղով-ժողդատաւաւակներին առաջարկություններն ու դիտողությունները: Չեկուցումով հանդես եկավ Ուկրաինայի նախագահ Լ. Կրաւչուկը: Ուկրաինայի զինված ուժերի կառուցվածքի, քվակազմի եւ կրճածման ծրագրի մասին զեկուցում կարդաց դատարանության նախարար Կ. Մորոզովը:

Ռոյքոր գործակալությունը Կիււից հաղորդել է, թե նախագահ Լ. Կրաւչուկը խորհրդարանին հայտարարել է, որ Ուկրաինայն միջուկային դետություն չէ, եւ սկիւղված կլինի դաւաղ միջուկազերծ դետություն: Դեմիակ միտուց դուրս եկած դատարանական իրադարկումը Կրաւչուկն ասել է քն Ուկրաինան START-1 դալմանաւաղին

ստրագրած կոդեից միակն է, որը դեա դեա է այն վալվերացնի, եւ նախկին խորհրդային սդատաւինությունը դախաղանելու համար չունի ոչ տեխնիկական միջոցներ, ոչ էլ քաղաական իրավունք: Դա հետ մեկեղ Ուկրաինան լիակն իրավունք ունի հույ դեւ զինաքալման ժախտերի առաւել եւակն փոխհաստցման վրա:

Կրաւչուկի այդ խոսքերն առաջարկել են մի արաւ ազգայնական դատարանական վրդովումը: Ս. Խոմարան միտուց հետո լրագրողներին հայտարարել է, թե Կրաւչուկը «դաւաւանում է Ուկրաինայի դետության անհեղինակ»: «Ռուսի» ղեկավար Վ. Չեկուլովը կանխաւաղակել է, որ խորհրդարանը քերես ուրդումներ մեցնել Ուկրաինայի միջուկազերծ կարգալմանին անեղով իր դատարանական իրադարկումի մեք:

ԱՐՄԵՆԻՐԵՍ ԻՏՏԱՌ ՏՄՍՍ

Լեզու

Քիւրդերը հետաւնություն է հրահանգում աղանդավորների մահկան շուրջ

Նախագահ Քիւրդերը արդարադատության եւ զանձային նախարարություններին հրահանգեց հետաւնություն անցկացնել նախորդ օրը Տեխասի Ռեյկո բնակավայրի իրենց հալաւաեղում ինքնատալան եղած կամ սղանված 86 աղանդավորների մահկան դարազաների շուրջ, ստուգելու համար, թե «կարելի էր այլ կերպ վարվել» խուսաւելու համար այդ ուրքերգությունից: Նախագահը հայտարարեց, թե «կարելի էր ինքնատալան եղած մի խումը կրոնամուղների համար» գլխավոր դատախազ Ռիմոյի հրաժարակաղը դախանցելու: Նա հայտնեց, թե ինքը նախօրոք հաստատել էր FBI-ի կողմից աղանդավորների կենտրոնաեղից ներս արցունաւաքեր օումերի արձակումը եւ կրում է ամբողջական դատաստանաւաղություն: FBI-ի համաձայն, վերադրող աղանդավորներից բաղված տեղեկությունները շիքոք են սեղծում զանաւաղային անձնատաղանության վարկելու շուրջ, առաջ քերելով մի ուրիւ վարկած, թե նրանց կողմը Դալիդ Քորեքը, ինքն է սղանել իր հոգեւորականներին:

Արաբ-խորայեւական բանակցություններ առաջիկա երեւաքքի

Միւրիայի արագորձնախարար Ճարուկ ալ-Շարաան երեկ Դանաւաղում հայտարարեց, թե արաբական 3 երկրների Միւրիայի, Հորդանանի ու Լիբանանի ներկայացուցիչներն ու դաղեսնայան դատարանությունը մասնակցելու են առաջիկա երեւաքքի օրը Վաւիւգոնում վերսկսելիք արաբ-խորայեւական բանակցություններին, որի մասնակցելու հալանություն էր սկել Խորայեւ նախաղեա: Իր հերքին հայտարարություն անելով Ամանից, ՊԱԿ ղեկավար Յասիւր Մոաֆաթը ասաց, թե սղասվում է, որ Վաւիւգոնը համադատաստան հայտարարություն կանի Լիբանան արաւալած 400 դաղեսնայեցիների կաղակցությամբ եւ երաւիքներ կա: Ս. Նախանգների դեաւաղար Ռուրըն Քրիստոֆըրը ուրդունեց արաբական ու դաղեսնայան ղեկավարների խաղը: Մյուս կողմից, Լիբանանի հարաւային Իլիւն Թուֆաի բնակավայրի մոտ երեկ քալումներ տեղի ունեցան Հրգրուլաիի զինաւերի եւ Խորայեւի դատո զինաւորների միքեւ:

Սերբերնիցայի բնակչությունը ՄԱԿ-ի դատարանության սակ

Բոսնիայում ՄԱԿ-ի խաղադաղաի գորի հրամանատարությունը երեկ հայտարարեց, թե Սերբերնիցայա կաղաի իւլան բնակչությունն ու մարտիկները այսուհետ գտնուում են իր անմիջաւաղ դատարանության սակ, քանի որ վերջիններս արդեն հանձնել են իրենց զենքերը: 24 մարտակաթեր են գտնուում բաղաւաղ գտնուող ՄԱԿ-ի կանաղակաղ գումարաւաղի սրամարդության սակ: Մյուս կողմից, կենտրոնական Բոսնիայում 5 օր արունակվող իւլամ-խորայեւ մարտերը, որով գար իւլել են ավելի քան 200 կաղ, երեկ սարաժեկները դեղի հարաւաղեւել: Վիւեքսի կաղաւաղում ՄԱԿ-ի ներկայացուցիչը հայտարարեց, թե երջանում քաղդեր են կատարվում: Քիւրդերի վարչությունը մտաղի է օղային հարվածներ հասցնել Բոսնիայում տերակաղ հրետանու:

Մեղադրանք

Հայաստանի և Արցախի միջև վերջին բախումները ստացանում են վերածվել բազմա-
 նաման անդամակցի:
 Նախկին Խ. Միության կազմում
 եղող այս երկու երկրները 1988 թ.
 ի վեր անհամաձայն են Լեռնային
 Ղարաբաղի հարցով, Արցախում
 գտնվող մի առանձնապես «որ
 մեծամասամբ քննակեցված է հայե-
 ռով: Հակամարտությունը Հիմնրոնի
 վարչության կողմից անհրաժեշտ
 ուսադարձության չի արժանացել, սա-
 կայն իրական վստահ կա, որ դա-
 տերազմի խորացումն իր մեջ ներ-
 բառի նաև Թուրքիային՝ Մ. Նա-
 հանգների կարևոր դաժնակցին և
 Իրանին՝ Մ. Նահանգների հակա-
 ռակոդին, և Ռուսաստանին, որն
 արդեն իսկ ճանաչում է սենսա-
 կան ու ֆադալական ներքին ծանր
 խնդիրներով:
 Արցախյան շրջափոխումն
 օրագրային և Թուրքիան կարող է
 ֆադալական անկայունությունը դի-
 վադարակ ներսում, քանի որ ազե-
 րիների հեռու ունի էրնիկական ու
 լեզվական հարազատություն: Իր-
 անք, որ Արցախյան կանգ, զգալի
 փոփոխանություն ունի, քիվում է
 կանգնում Արցախյան, սակայն
 վախճանում է, որ կոփվող կարող է
 հեռադարձական արժույթն առա-
 ցանքն իր սահմաններն ներսում:
 Ռուսաստանը, մյուս կողմից, Եր-
 անք միջև է համարել է իր ազդեցու-
 րյան գոտին, և նախագահ Ելցի-
 նին հակադրող դաժնակցական
 ուժեր կողմնակից են ռազմական
 ուժի արտաժողովը իրենց կորուսյալ
 կայսրության որոշ մասերին վերա-
 սիրանալու համար:
 Այս բոլորի վրա ավելացրել էրի-
 սոնյա հայերի և մահմեդական
 աղբյուրների միջև առկա դա-
 ղավոր ասելությունը, և Երանը
 կվերածվի «վառողի-սակառի», որի
 մոտ Բաղկանների հարցը կմտնի
 կիրակնօրյա դրոշմի Կեղևախի-
 ի», ասում է Պեհաբարտության
 նախկին դաժնակցականներից Եր-
 անի մասնագետ Պոլ Գորլը:
 Թեև այս առնակասումը հեռու,

Պոլ Գորլ. «ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԸ ՎԱՌՈՂԻ ՏԱԿԱՌԻ ԵՆ ՆՄԱՆ»

Ամերիկյան «Ուոլ Սթրիթ Ջոնալդ» մեծագույն օրաթերթի արդիվի 19 ի համա-
 ռում Ռոբերտ Գրինբերգի ստորագրությամբ լույս է տեսել մի հոդված՝ «Լեռնային
 Ղարաբաղը վերածվում է քաղաքական աղետի» վերնագրով: Հոդվածագիրը մեջ-
 բերումներ է կատարում մեր ընթերցողներին հայտնի ամերիկյան կովկասագետ և
 Լեռնային Ղարաբաղի մի հասվածը Չանգեզուրով փոխանակելու շխարհայակ
 ֆաթեզ ծրագրի հեղինակ Պոլ Գորլից, որի խոսքերից մեկն էլ դարձել են հոդվա-
 ծի մեր քարզամարտության վերնագիր:
 մեկուսի է քվում, սակայն այն մի-
 շես է Հիմնրոնի վարչության հա-
 մար, քե արդյոք վերջինս անհրա-
 ժեշտ դասը ֆաթեզ է նախկին Հա-
 ռավվալիայի դասը դաստեղծակա-
 նան փորձից, որան երկար են Ե-
 ռուսակվում ցեղամիջյան մտան
 հակամարտությունները, դրանցինների
 համար այնքան դժվար է լինում
 վայրագությունը կանգնեցնելու ուղ-
 դությունը ազդեցությունը քանցնե-
 լը: Անցյալ Երանքային հայ-
 կական ուժերը կանգնեցրել են ի-
 ռենց վերջին հարձակումները, սա-
 կայն դեռևս հայտնի չէ հանդա-
 տությունը երկար կեսի», նախորդ
 հրադարձաները միջև էլ չեն հար-
 վել:
 Երանի գլխավոր երեք ուժերի
 միջև բախման կանխագուշակից
 քաջի, Մ. Նահանգները վստահ-
 ված ուրիշ Երանք են ունի: Արց-
 քանը ձգտում է, որ Մ. Նահանգնե-
 րը օգնի իրեն զարգացնելու իր
 նավթի հարուստ դաժնակցի Ե-
 հագործումը համաձայն հեռախոս-
 անք, զստան միջոցներով և նավ-
 քախիսիակաճ արդյունաբերական
 համալիրի զարգացմամբ: Եւ Հա-
 յասանի ու Արցախյան միջև
 խաղաղության հաստատումը կարող
 է օգնել նախկին Խ. Միության
 հարավամասում կայունացում
 ստեղծելու գործին:
 Արցախյանի արագորձնախարար
 Թուրքի Դասիմովն անցյալ Երանք
 Վաչինգտոն եկավ Հիմնրոնի վար-
 յությունից խնդրելու, որ իր ազդե-
 ղությունը քանցնի Հայաստանի
 վրա, որովհետև վերջինս իր գործը
 հեռացնի: Նա վարչությունից ու
 կոնգրեսից խնդրեց նաև, որ հրա-
 ժարվեն անցյալ չարի նախկին Խ.
 Միությանը սրվելիք օգնության օրի-
 նագծից Արցախյանի վերաբերող
 արգելից:
 Ցամաքով Երանքային Հայաս-
 տանն ասում է, քե Արցախյան ու
 Թուրքիան չեն քույրաստում աղ-
 ռաններն ներսում: Նա մասակա-
 ռանան մյուս գլխավոր ուղին հա-
 ռան Վրաստան է, որ այնու վս-
 տահելի չէ այնքան իրող ֆադա-
 կան խոսակցությունների հեռախոս-
 «Քաղաքականադաժն, ասում է հայ-
 կական համագործակցության Եր-
 վալյանը, Հայաստանը հասել է
 վախճանի ինչ վերաբերում է գլ-
 խավոր ուժերի օգնությամբ Եր-
 վակումը վերացնելուն»:
 Մինչդեռ Երանքային լարվածու-
 րյուններն անում են: Անցյալ Ե-
 քաք Թուրքիան արքասանեց, քե
 ուսակական միջամտությունն առկա
 է բախումներում, և վերահաս-
 տեց իր նեցուկը Արցախյանի:
 Միամտանակ, Իրանի նախագահ
 Հաչեմի Ռաֆաանջանին ասաց, քե
 իր կատարությունն «ավելի լուրջ
 կեցվածք» է ընդունելու հարցի
 նկատմամբ, երե Երանի անհան-
 կողմնությունը, որոնք Իրանի սահմանից
 ընդամենը 12 մղոն հեռավորության
 վրա են սեղի ունենում:
 Դեժվարությունը վերջերս դաս-
 դարձեց բախումները և կոչ արեց

Արցախյանից հայկական ուժերի
 հեռացման: Սակայն մտան հայա-
 արությունները դժվար քե քաղա-
 քա լինեն:
 Վաչինգտոնը Մոսկվայի համար
 հստակ ուղեք է դարձրել, քե Ռու-
 սաստանը չի կարող, գինվորադա-
 ներգրավվել հակամարտության մեջ:
 Պոլ Գորլը դժգոհում է, որ անցնող
 մի քանի ամիսներին Մ. Նահանգ-
 ները հակառակ ազդանքանը չի ու-
 դարկել Մոսկվային: Օրինակ, Վա-
 չինգտոնը լուռ մնաց, երբ Ռուսաս-
 տանը իր քանակը սեղադրեց նո-
 ռանկայի Մոլդովայում:
 Պոլ Գորլը ավելացնում է նաև,
 որ Մ. Նահանգները ուղեք է վեր-
 քա հակամարտության մեջ միջնոր-
 դական դեր խաղալու Իրանի ցան-
 կությունը աղաքաբարելու: Ան-
 ցյալում Իրանը արքեք առիթներով
 օգնել է հրադարձաներ հաստատելու
 գործին, սակայն Թեհրանի նկա-
 սամբ ունեցած հակադրության
 դասճառով Վաչինգտոնը նախըն-
 ժում է խաղաղարար քանմը քե-
 նել միայն ԵԱՀԽ-ի Երանակնե-
 ռում, որտեղ Իրանը ներգրավված չէ:
 Գորլի համաձայն, Երանային
 խորհրդածողվել, Իրանի մասնակ-
 ցությամբ, կարող է ավելի հաջող
 լինել:
 Երե հակամարտության մեջ քե-
 կում շատաքան անմիջադաժն, մի
 նոր Հարավավայր կարող է երե-
 տան գալ: «Թե Հայաստանում և
 քե Արցախյանում կան քիվումնային
 ավելի ռազմասենչ խոսակցություններ,
 որոնք կուզենային դաստեղծակա-
 վելի ևս քորոնել և որոնք հավա-
 ճում են, որ ռազմական լուծումը
 միակն է», ստանում է Միլիթանի
 համալսարանի դասախոս Ռոնալդ
 Մյունին:
 Wall Street Journal

Հայաստանում
 Հայաստանի Տեղադրական կու-
 սակցությունն արդիվի 24-ին կազմա-
 կերպում է հանրահավաք Օղբերայի
 հրադարձում, Ժ. 16-ին:

Կրթություն

Աստուսացիան կսկսվի ամռանը

Հայաստանի Հանրապետության
 1993 թ. սոցիալ-սենսական զարգաց-
 ման ՀՀ Գերագույն խորհրդի կողմից
 հաստատված ծրագրի կրթության քնա-
 զավառին վերաբերող մասում նախա-
 տեսվում է նաև կազմակերպել ու-
 սուցիչներ, դասախոսների և այլ
 մանկավարժ աշխատողների ասեսա-
 վորումը և դրա արդյունքների հիման
 վրա ստացած տարակարգերի համա-
 դասախոսան 20 և 40 տոկոսի չա-
 փով հավելվածներ հասկացնել»:
 «Նախ ուղեք է ասեն, որ կատար-
 րությունն ընդառաջելով նախարարու-
 րյան խնդրանքներին, հավելվածների
 տոկոսաչափերից մեկը 30-ից քարձ-
 րացրեց 40-ի, մեկ հեռ գրույցի
 ժամանակ ասաց ՀՀ լուսավորության
 նախարար Հայկ Դավադյանը: Կար-
 ժում են, դա ավելի ռազմակերպի
 կղարձնի ուսուցիչների իրենց ուսակա-
 վորումը քարձրացնելու ձգտումը: Ա-
 ռաջիկա երեք տարվա ընթացքում աս-
 տուսացիան կանցկացվի կամավորու-
 րյան հիման վրա, այսինքն մանկա-
 վարժների կողմից հայտ ներկայացվե-
 լու դեղմում: Այն նախատեսվում է
 սկսել այս տարվա ամառվա սկզբից
 (ինչոքես հայտնի է, ասադին կեսի
 մինչև հունիսի 25-ը):
 Ասեսացիայի արդյունքում համա-
 դասախոսան քաղեք հավաքում ուսու-
 չիչներին կեղծովի կան հեռագոտող
 մանկավարժի, կան հեռու մանկա-
 վարժի կոչում:
 Զանի դեռ ուսակավորման Ինո-
 րյունները դարձադիր չեն, ասեսա-
 ցիա շանցած ուսուցիչներին ոչինչ չի
 ստանում: Սակայն երեք տարի հեռու,
 երբ այն կղաճան օրինաչափ երե-
 տայք, որոճակի Բանակի միավորներ
 շխավաճաները սեղադրված կլինեն հե-
 ռանալ կրթությանը»:

ՉԻՍ

«Ռ» Այլ համաձայն է կա-
 ռակարության կողմից
 ներկայացված ծրագ-
 րի սենսական Բաղաճակնությունն հիմ-
 նադրույթներին, որոնց հիմնում Երանայ-
 կան հարաբերություններն անցումն է և
 այս խնդրում Ռամկավարներն իրենց հեռ-
 ավորություններին սահմաններում կա-
 ջակցեն գործադիր քարձրագույն իրա-
 նությունը, մանավանդ, որ նրանք այս ան-
 զամ ընդունում են սենսության արճա-
 սական վերափոխման ղեկավար կարգա-
 վորման անհրաժեշտությունը: Որոշումելի է
 նաև, որ փաստաթղթում մեծ սեղ է հաս-
 կացված քնակչության առավել ան-
 դաժնական խավերի սոցիալական աղա-
 իուկությանը, սենսության աշխատանակ
 ղեկավար հասվածի ղեկավարմանն ու
 դրանց արդյունավետության քարձրացմա-
 նը, ինչոքես նաև ձեռնարկաշխուրդյան
 նդասակային խախտումները:
 Սակայն ակնհայտ է, որ մինչև վերջնա-
 կանադաժն Երանքն ազգային ղեկավար-
 նության ձեռավորման հիմնական սկզ-
 րուկները, ցանկացած ծրագրի անհաջող-
 դության է դասադարձում մեծ սեղ է դե-
 ռես անհայտ է մնում, քե ի՞նչ ղեկա-
 րություն են կատարում, ղեկավար ի՞նչ
 կարգը են հաստատում: Այս հարցում ոչ
 մեկին չնեղադրելով հանդերձ, չի կարելի
 չնկատել, որ սեղծված վիճակը լուրջ խո-
 չընդունել է հարուցում ինչոքես կարելի է
 ծրագրի կատարման մասին խոսել, երբ
 հսակեցված չեն կատարության իրա-
 վասություններն ու սեղական իրաճանու-
 րյունների իրավուններն ու դարձակա-
 նությունները, երբ մինչև վերջ ձեռավոր-
 ված չեն դասակարգված իրաճանությունները:
 Կնդիրը քարձրանում է նաև նրանով,
 որ լարված ու անհասկանալի են մնում
 հարեան երկրների հեռու Հայաստանի
 փոխհարաբերությունները: Ինչ խոսով, դա
 ևս ակնհայտ դասճառների արդյունք է,
 քայք չէ որ այս հարցում վերջնական
 դաժնագուշակներ մեջնեղուց հեռու է միայն
 որոճակի ուղղություն ունեցող ֆադա-
 կանության մասին խոսելը հեռավոր
 դաժնում: Եւ քայք այդ, ընդհանրադաժն
 ճեզված չէ արտափն աշխարհում մեր
 հանրադաժնության սեղն ու դերը: Սի հան

Երբ անհայտ է ուղին, ցանկացած ծրագիր անհաջողության է դասադարձված

ՀՀ Գերագույն խորհրդի վերջին նիստում 1993 թ. ղեկավար քյուլեն հաստատե-
 լու օգտին հանդես եկող ՀՀ ԳԽ ՈԱԿ խմբակցությունը, սոցիալ-սենսական զար-
 ցացման ծրագրին ևս ընդհանուր առմամբ հավանություն արձակելով, այնուամենայ-
 նիվ զստում էր, որ ճիշտ կլինի, երբ վերջինս միայն ի զիտություն ընդունվի: Պաս-
 ճառները, մեր խնդրանքով, դարձաքանում է Ռամկավար ազատական կուսակցու-
 րյան հանրադաժնական վարչության անդամ, դասճամադրական խմբակցության
 նախագահ ՎԻՉԵՆ ԽԱՉԱՍՅԱՆԸ:
 զաման, որը նույնոքես իր դաժնաններն է
 քեղարում:
 Միա այս հարցերի խոսքն է, որ մեզ
 քույլ չէր սալիս մինչև վերջ հավասալ
 ծրագրում սեղ զսած ակնկալիներին կա-
 տարմանը:
 Մյուս կողմից, անհնար է վիճարկել
 ման փաստաթղթերի անհրաժեշտությու-
 նը: Այս սենսակցությունից կատարության
 և խորհրդարանի համաձայն քանմով ար-
 վարված ծրագրի ձեռնարկը միայն դրա-
 ճանի է արճանի: Սակայն մինչ այժմ
 գործադիր և օրենսդիր քարձրագույն ի-
 խանությունների միջև օրենմով կարգա-
 վորված հարաբերությունները քաղակա-
 նին նուրբ խնդիրներ են ասադարձում,
 հաստատել ծրագրի ճեզակում է վստա-
 հուրյան ԻՉԵ թալ կատարությանը:
 Ռամկավար ազատական կուսակցու-
 րյունը, որոճակի նկատմամբ ելքն
 լով, այդ խալին դաստատելով: Մեր կար-
 ժիմով, ճիշտ և սեղին չէր լինի նաև հա-
 կատակը ուղին կատարությունը նոր է
 ձեռավորվել և նրան իրեն դրեւորելու
 հեռավորությունը ուղեք է արձի:
 Այս հանգամանքը Երանքն հան-
 դիսացավ, որ ՈԱԿ ծրագրի ի զիտու-
 րյուն ընդունելու ասադարձությամբ հան-
 դես զա:
 Ռուզում են կրկին ընդգծել, որ մեր կու-
 սակցությունը Երանքն ևս է մնալ կա-
 տուցողական ընդդիմության դիրքում և
 սենսական Բաղաճակնությունն ազատա-
 կան ուղղվածությունների իրականաց-
 ման քյուլ հարցերում դաստատել կատա-
 վարությանն աջակցել»:
 Ռով, Բաղաճի իրաճանությունները միջոց-
 ներ են ձեռնարկում Երանքի անող քնակ-
 չությունը աշխատանքով աղաճակելու
 ուղղությամբ: Մյուսեք, գործում է կոն-
 դեստատների գործարանը, աշխատան-
 ներ են սեղի ունենում կեղերասեղինկա-
 կան ձեռնարկության Երանքն ծանո-
 ցանքի ևս նդասակցված Սակայն մարդ-
 կանց հիմնական մասը սեղակորում է
 սղադարձման դրոշում, ինչոքես նաև
 մեղադրալին լուսավորական և քե-
 կական հիմնարկներում:
 Սեղար

Ըմբոս

Արդիվի 21-ը սգո օր

Արցախյանի նախագահի հրամա-
 ճագրով 1993 թ. արդիվի 21-ը հայա-
 քա ընդ է սգո օր: Այդ որոշումն ընդունե-
 վել է Թուրքիայի նախագահ Թուրգուտ
 Օզալի մահվան կադակցությամբ: Ինչ
 ոքես մեկնաբանում է Թուրան գործա-
 կալությունը, «Թուրքիայի նախագահ
 Թուրգուտ Օզալը մեծ հեղինակություն
 էր վայելում Արցախյանում որոշ քարե
 կամական երկրի դեկավար: Թուրքիան
 ասադին երկրներ է, որը դասճանադաժն
 ճանաչեց Արցախյանի անկախությունը
 մնամբ Թ. Օզալը Երանքն է արել
 անկախության ճանադարից քեճած
 Արցախյանի ֆադալական և սենսա-
 կան աջակցություն ցուցաբերելու հա-
 մար»: Երեկ, սգո օրը Արցախյանում ի-
 քեցվել էին ղեկական դրոշները, մզ
 կիթներում սեղի էին ունենում հիւս-
 տական ծեսեր, հեռուստատեսությամբ
 են օադիոյով հաղորդվում էր սգո Ե-
 րանքությունը:
 Սեղար

Կառավարության նոր կառուցվածի նախագիծ

Երեկ Արցախյանի Միլիթ մեջլիսի
 փակ նիստում սկսվեց հանրադաժնու-
 րյան նախարարների կաթինեթի նոր
 կառուցվածի նախագծի Իննարկումը:
 Այն մակելի և Իննարկման էր ներկա
 սադրել նախագահի աղաքաբար: Նախ-
 ճական սեղեկության համաճայն, նա-
 խագիծը նախատեսում է գործող կա-
 տուցվածի լուրջ փոփոխություններ և
 նախարարների ներկա կաթինեթի աղա-
 քաճ զգալի կրճատում: Մոտ ժամանակ
 ներս կուծվի նաև վարչադաժնի նա-
 խագիծը: Ինչոքես հայտնի դար-
 ձավ Թուրան գործակալությունը նա-
 խագիծի աղաքաբար աղաքուրից, Արու-
 Ջազ էլ իրեղը մադիր է այդ դասճանը
 ներկայացնել ղեկադարձար Փանահ
 Հուսեյնովին: Սակայն, երե հավելի աս-
 նեն, որ Փանահ Հուսեյնովը ժողովր-
 դակաճություն չի վայելում ոչ խորհր-
 դարանում, ոչ էլ ընդդիմության ճամ
 քարում, կարելի է ներադրել, որ այդ
 քեկնադաժնությունը լուրջ ասարկություննե-
 րի կհանդիմի: Մինչդեռ Թուրան գոր-
 ժակալության հեռու գրույցի ժամանակ
 ղեկադարձար Փանահ Հուսեյնովը վա-
 դամ է անվանեց իրեն վարչադաժնի
 դասճանում ասադարձելու մասին հա-
 դողադարձությունները: Խոսելով կատա-
 վարության կառուցվածային փոփո-
 խությունների էրանք մասին, ղեկադար-
 ճարը նեց երեք տարեքալ: Ասադի-
 նը՝ նախարարների կաթինեթը լուծար-
 վում է, սեղծվում է կատակարություն,
 որի ղեկավարն է դասում ինքը՝ նա-
 խագիծը, ինչ և կադաճակի գործա-
 դիր կատուցվածների կենտրոնացված
 կատակարումը: Երկրորդ՝ նախարարների
 կաթինեթը դաճադանվում է, վարչադաժ-
 նի դասճանը նույնոքես: Սակայն նա-
 խարարների կաթինեթի կազմի մեջ են
 մնում նախագահի աղաքաբար սենսա-
 կան կատուցվածները: Դրանից հեռու
 նախագահի աղաքաբար ղեկադան-
 վում են միայն այս կատուցվածները,
 որոնք դասախոսանում են ներին և
 արտափն Բաղաճակնություն, դաս-
 ղանություն և անվանագրության հա-
 մար: Երրորդ՝ սեղծվում է նախարարնե-
 րի խորհուրդ, որը կուծեգալ մարմին է
 Երանքն և նախարարների խորհրդի
 նախագահ: Բոլոր օրենսդրական նորնե-
 րը մակելում են միասնադար: ղեկադար-
 ճարի խոսքերով, նա կողմնակից է
 երկրորդ տարեքալին, չնայած վերջնա-
 կան խոսքը դասճանում է Միլիթ մեջլի-
 սի, որը ուղեք է Իննարկի քյուլ տարեք
 րակները մոտակա նիստում:
 Սեղար

Գյանջայի գործարանը կրողարկի մի քանի մակնիճի ավսոմեքենաներ

Ներկայումս զիտաճիկական փաս-
 տաթղթեր են նախադասարանվում
 Գյանջայի գործարանում մի քանի մակ-
 նիճի ավսոմեքենաներ քողարկելու հա-
 մար: Այդ մասին Թուրան գործակալու-
 րյանը հաղորդեց հանրադաժնության
 նախարարների կաթինեթի մամուլի ծա-
 տյության ղեկավար Զազա Լամբեր-
 վը: Նախատեսվում է, որ ասադին փո-
 լում կատարարվի 3 մակնիճի ավսոմեքե-
 նաներ: «Լեռնորվեր» մակնիճի քաղ-
 ճամույսակ ավսոմեքենաներ, փոխ աս-
 ողության քեռնասարներ և միկրոավ-
 տություններ: Գյանջայի ավսոմեքենաների
 վերակառուցումն իրականացվում է
 քյուլական «Գող» Ֆիմայի մասնակ
 ցությամբ:
 Սեղար

Բարձր

Տնտեսական ծանր ու անկայուն իրավիճակը մեզ գտնում կամաց-կամաց առաջ է բերում սոցիալական նոր երևույթ՝ երիտասարդները խուսափում են ամուսնությունից: Եւ դա միանգամայն հակահայելի է մարդն ինքն իրեն հաճում է կարողանալով դրանից խուսափել կամ «անցավ գլուխը ցավի սակ դնել» ու ամենօրյա քաղաքական մեծ ու փոքր հոգեբանական լարվածությունները հաճախ նույնիսկ անհարկ խնդիրներ են դնում նրան: Մենք ամենօրյա նյութական շտապներ համակողմանի վերլուծության ենթարկել ամուսնության խնդիրը բողոքելով դա մասնագետներին, սակայն կցանկանալիք անդրադարձնել հարցի՝ առաջին հայացքից մանրամասն բնութագրելով «սեփական կողմից»: Ամուսնության փաստ ինքնին ենթադրում է մի բան՝ հարակից գործողություններ (զագու, եկեղեցի, հարսանիք եւ այլն), որոնք բնական կերպով պահանջում են անհրաժեշտ կազմակերպություն: Այսինքն, սակայն յուրաքանչյուր «իրեն հարգող» հարսանիքի սովորաբար իր արժանապատվությունից ցածր է համարում «սոստիտուս» ամուսնանալը, ինչը ենթադրել է ասիայի, քն ամուսնությունների բոլոր նվազումը կարող է փոքր չափով կապված լինել նաեւ վերտիկալ արտադրությունների վերաբերող գործողությունների հետ: Ինչպես:

ԱՄՈՒՍՆՈՒԹՅԱՆ «ՏԵՆԻԿԱԿԱՆ» ԿՈՂՄԸ Ծանկայնով, առանց Մեղքի խախտման

նություն գրանցման համար անհրաժեշտ է ընդամենը մեկ դիմում գրված մեկ ամիս առաջ, երկու վկա եւ երեք դրամական յուրաքանչյուր 5 օտարի արձողությունը: Երեք է այդ դրամականից մեկը բերելը մեծ դժվարությունների հետ է կապված, եւ առաջին նորարարները սովորաբար դրամ մեկ են բերում «կողմնակի ճանապարհներով»՝ վճարելով 100-150 օտարի (չգիտես ինչու դրամականները հնարավոր չէ մեկը բերել հենց զագու, ինչն առաջին ամուսնությունների կազմակերպող գլխավորներին, այնուամենայնիվ սա ամուսնության հետ կապված ընդհանուր ծախսերի համեմատ «մաքուր» է, եւ փաստորեն ներկա դրամականներում զագու ամուսնության անհավանական հաճախությունը: Ի դեպ, զագու քաղաքական անհավանական ավելի բանկ հաճախ է այդ դեղորայքում «հակամարտ կողմերը» դարձնում են վճարել 50 օտարի օտարի: Իսկ ինչպես է դրված «մաքուրի» հարցը: Երեւանի Մոլոտովայանի քաղաքի զագուի վարչի Սվ Կարապետյանը հավաստեց, որ երբ նույնիսկ հին, բարի ժամանակներում «մաքուրի» ընդունված էր նույնպես 10-25 օտարի, առաջ ներկայումս այն վերացել է: Եւ դա հասկանալի է «համադրելի գնումով» այդ թիվն այսօր հազարների է հասնում, իսկ սեղծված ծանր տնտեսական դրամականներում առաջին ամուսնությունները ստիպված են ավելի քան միայն իրենց հետագա համասեղ կյանքին եւ վարչապետի հեռանկարներ կազմելու հաշվին: «Առաջինում օր չէր լինում, որ մաքուրները չգնային տեղ, իսկ ինչու նույնիսկ մաքուրներ չեն բերում: Այսինքն, ամուսնացողների թիվն էլ

կտրուկ նվազել է այս ամիս ընդամենը 18 ամուսնություն է գրանցվել մեկ մոս», ասում է նա: Ասեմ, քաղաքային զագուներում արտադրությունը կասեցվում է այնքան ցածր մակարդակով, որ, ինչպես կասեցվեց նոր ամուսնացած մի երիտասարդ, «երկուրդ անգամ ամուսնանալու ցանկությունն իսրապ վերանում է»: Օրինակ, Մոլոտովայանի քաղաքում վարդուց արդեն ամուսնության գրանցումը չի ուղեկցվում Մենդելի-սոնի հանրահայտ ֆայլերով դեռ նա 1988 թվականին ծայրագրիչը դուրս է գրվել, իսկ նոր չկա: Երեք է, երբեմն նորարարներին իրենց հետ ամուսնացնել են բերում եւ վկաների հետ միասին փորձում փոքրիկ տնտեսական սեփականությունը քաղաքում արտադրությանը, բայց որդես կանոն դա չի խանգարում, որ զագուներն ավելի քան բնականազործման գրանցվածները հիշեցնեն: Ինչպես:

Անուշտ, երբ զագուում գրանցվել ավելի քան զուտ վարչական ճանապարհներում ունի, առաջ եկեղեցում իրականացվող ամուսնական ծեսը, վարչական առումով չունենալով «իրականում», նույնքան եւ նույնիսկ ավելի կարեւոր է առաջին քննարկի ամուսնության եւ համեմատության համար: Այստեղ նույնպես նորարարները նյութական դժվարություններից զրոյանում են առիթ չունեն ամուսնության «տոն»-ն արժեք ընդամենը հարյուր օտարի: Երեւանի Մոլոտովայանի քաղաքի զագուի վարչի Սվ Կարապետյանը հավաստեց, որ երբ նույնիսկ հին, բարի ժամանակներում «մաքուրի» ընդունված էր նույնպես 10-25 օտարի, առաջ ներկայումս այն վերացել է: Եւ դա հասկանալի է «համադրելի գնումով» այդ թիվն այսօր հազարների է հասնում, իսկ սեղծված ծանր տնտեսական դրամականներում առաջին ամուսնությունները ստիպված են ավելի քան միայն իրենց հետագա համասեղ կյանքին եւ վարչապետի հեռանկարներ կազմելու հաշվին: «Առաջինում օր չէր լինում, որ մաքուրները չգնային տեղ, իսկ ինչու նույնիսկ մաքուրներ չեն բերում: Այսինքն, ամուսնացողների թիվն էլ

նորարարների կողմից եկեղեցի տարվող գինու որակով եւ այլն, իսկ բուն ծեսը նույնն է: «Ընդհանրապես սխալ է այն կարծիքը, թե եկեղեցու տղամարդիկ մյուսներից ավելի լավ են աղյուսում, ասաց Տեր Մամբրեն: Հին ճամբարություն է ֆահիսան մոլորիկի հայելին է: Փառք ասած, սոված չենք մնում, բայց տնտեսական դժվարությունները մեզ վրա նույնպես ազդում են: Եւ, օրինակ, աղյուսում են էջմիածնում, ու բնականազործման ունեն, սակայն բնականազործման քանակ է, եւ ամեն օր ստիպված են լինում մյուսների հետ միասին ժամերով սրահադրոսի տղասել»: Ի դեպ, Տեր Մամբրեն նույնպես հաստատեց այն փաստը, որ բնականազործման վերջին տարիների ընթացքում եկեղեցիով ամուսնացողների թիվը կտրուկ ավելացել է, այնուամենայնիվ 1992 թվականի վերջերից սկսած ամուսնությունների թիվը ընդհանրապես նվազում է: Երեք նույն դրամականները՝ տնտեսական ծանր վիճակ, անկայունություն, անորոշություն առաջինից նկատմամբ եւ այլն: Իհարկե, Հայաստանն առաջին երկիրը չէ, որը կանգ է առնում նման խնդիրների առաջ: Ավելին, երբ հաշվի առնենք, թե աշխարհի ո՞ր երկրներն առաջ են ծառայում համանման խնդիրներ (դրամ հին նվազում զարգացած ռեզիդենտներն են), կարող ենք նույնիսկ «հոյաքանակ» վերադառնալ կա զոն մի ցուցանիշ, որով Հայաստանը հայտնվում է զարգացած երկրների ցարձում: Բայց արտասահմանյան երկրներում ամուսնությունն ամեն կերպ խթանվում է նույնիսկ մասնաբաժնի: Երեք բազմաթիվ նախկին նորարարները հիշում են, թե ինչ հրաշալի աղյուսներ կարելի էր գնել «նորարարների խանութից»: Խանութն այժմ էլ գոյություն ունի, բայց նրանից օգտվել կարող են բոլորը, երբ, իհարկե, ցանկություն լինի, ներկայումս այն սովորական կոմերցիոն խանութ է, «սովորական» գներով: Չի փոխափոխվում նաեւ ամուսնական մասնաբաժնի գների գոնե մի մասը (նախկինում այդպիսի «լուսազ» օրենք կար, ինչը կարող էր գոնե անհնազան չափով բերելուց մեծ նորարարների հազար ու մի հոգեբան: Ուստի, ամենին էլ դաստիարակված չէ, որ զանգվածային ամենամոլորակային երգ վկայում է, թե «ամեն մարդ իրա դարդին, ինչպես ունի ու բարդին»:

Գիրով

Ախտաբանական գարնանացան է...

Արդիի առաջին կեսի ցուրտ ու անմոլաս եղանակներից հետո, որոնք խանգարեցին նոր-նոր դասեր դուրս եկած հոյաքանություններին, Ախտաբանական սկզբն են ծավալվել գարնանացանի աշխարհայինները: Դրանք ժամանակին ու որակով վատագույն համար այստեղ լավ նախադրյալներ են ստեղծված, լիով կամ հիմնականում լուծված են սեփականի, սերմացուների, քրոմոսոմների հարցերը, բնորոշում լուծվում են նաեւ մյուսները: Երանի 2360 հեկտար վարելահողերից 17935 հեկտար այսօր սեփականացնողները է եւ դասական է գյուղացուն: Դրանով հանդերձ Ախտաբանական համարային համար արտադրություն է մնալ հասարակական կարեւոր ցեղանունայն նաեւ՝ սերմնաբուծական Երան է ինչպես հասարակական, այնպես էլ բնորոշողներին գծով: Անցյալ տարի էլ Ախտաբանականից շեղությունները վաճառեցին ավելի քան 8000 տոննա քարտուրակ հասարակական համարային սերմացու: Ինչպես երեւում է, հողի սեփականացման գյուղացին անհազորված է այս հարցում: Դրա մի վկայություն է նաեւ

այս արված բերի համար կասարված 8500 հեկտար անհամարացան, որը նախորդ տարիներից 3000-3500 հեկտարով ավելի է: «Ըստ գյուղական խորհուրդների ներկայացրած հայտերի, ասաց Ախտաբանականի քաղաքականության ոլորտ է, Մեկիցսանը, այս տարի նախատեսվում է ցանել նաեւ քաղաք 7000 հեկտար գարնանացան գարի եւ «Յիրակ-1» գարնանացան գործը: Երանում առաջին անգամ, 50 հեկտարում կիրառվելի սեփական գարնանացան գործի սերմացու, որը բուսով կասանան: Մեր դարձն է բոլոր այս աշխարհայիններում մեծակ չորանել գյուղացուն»:

... Եւ ծառայունիկ

Ախտաբանականի քաղաքում էլ գերմ չնաց ծանոթանալ անխնայ ծառայունիկ, եւ ինչպես ամբողջ համարայինությունում, այստեղ էլ այժմ ծառայունիկ է: Ավելի ճիշտ ասելիս՝ սարական ծառայունիկ եւ ծառայունիկ 17-ը քաղաքում սկսվել է 1500 ծառ ու բույս: Այսինքն ծառայունիկ է կասարվել Հայկական, Մարմաբեն,

Արեւիկ գյուղերում, արդեն ծառեր են արել Հազիկ, Ջալոտ, Կառնուր գյուղերի բնակիչները: 1000 ծառ է սկսվել Ազատ-Բենիամին ճանապարհահատվածում: Աշխարհայինները արտադրություն են: Նախատեսվում է քաղաքի գյուղերի արտադրություն սկսել 30 հազար ծառ: Այստեղյունիկներն եւ միջուկային ճանապարհների եզրերին էլ հենց թաք քաղաքի բնադասարանական համեմատողիկ նախագահ Վ. Չախարյանի ղեկավարները, քաղաքում ընդհանուր առմամբ կանգնելի 70-80 հազար ծառ: Դրա համար անհրաժեշտ ծախսերից 300 հազար օտարի սրամարդ է քաղաքի գյուղերում իր ազատ միջոցների հաշվին:

Երեւան, 21 ապրիլ, ՍՊԱԲ: Կիրառելով երկրաբանի խնամքի համար արվող նպատակների վճարման նոր համակարգը, ղեկավարող «Կիսնայի» ընկերությունը 200 միլիոն օտարի: Այժմ «1.5 անգամ» գործունեի փոխարեն 1-2 երկրաբան ունեցող բնասնիկների նպատակներն ամեն համայնակ կապվածվելի միայն 100-միլիոն օտարի: Ինչպես ՍՊԱԲի քաղաքային հարդրից Հայաստանի Էկոնոմիկայի վոլոնտարար Գեորգ Բախարյանը, դա բնակչության եկամուտները սահմանափակելու կառավարության կողմից ձեռնարկված առաջին փորձն է: 200 միլիոն կոգնացործվի կարիքավոր եւ բազմազանակ բնասնիկներին նյութապես աջակցելու համար: Բախարյանի կարծիքով, առաջինակն հավասարակշռությունը հնարավոր է դառնալ միայն դեպքերում կողմից բնակչության նկատմամբ հսկելու ճանապարհով: Այդ կառավարությանը, հարդրից նա, ղեկավար խորհուրդների գործկոմերում կանգնելի հասարակ ծառայություններ, որոնք սկսվել են կիսնային եկամուտների մասին եւ կվերանայն դրամ ամեն կես տարին մեկ:

Կառավարողի Կնկուն

Մեռնի առանց հասարակական հարցում

Սեփական զարմանալի բաներ են կասարվում: Սեփականի վարչապետ Վազգեն Մանուկյանն է հայտարարում, որ Լախարյանի խորհուրդը բնակչության մեջ հարցում է անցկացրել, որից յարգվել է, որ մեր գերակշիռ մեծամասնությունը կողմ է «Լախարյան» վերաբացմանը (այսինքն, նստած լինել սանը, մեկ էլ հանկարծ մեզանից անկախ մի յուրօրինակ հանրակեն անցկացվեց), մեկ նախագահական ընտրությունների նախօրին «Երկիր» է անընդհատ հայտարարում, թե «Մեծամեծ է Սոս Կարգյանի...»: Այս սեղեկությունն էլ էր հասարակական հարցման հիման վրա ստացվել:

Դժբախտ են գրեթե ու անսեղծված: Զոգիս դառնություն է լրված ու բարձր ծով դարձրված (իսկ էլ «Առաջարկում է հեռուստանից հեռացնել Սոցիոլոգիական հարցում» հարցողությունը դիտելիս սիրտ ուղղակի ճամբ է): Լախարյանի հասարակական հարցման համեմատումը (ճիշտ անվանումը չգիտեմ, բայց կարծում եմ, որ այդպես կոչվելի դասելով «ԱՄՄ Երգչախմբային համեմատում» անվանումից), համապատասխան է անհղմիայի սոցիոլոգիական հետազոտությունների կենտրոնները, «Սոցիո», «Չարեւակ» ու հասարակական կարծիքի ուսումնասիրությանը զբաղվող Լախարյանի հասարակություններն էլ ո՞նց են իրենց գործունեությունը ծավալում, որ գործիքային եւ երբեք այդ ծիրում չեն հայտնվում: Միգուցե իմ ոչ այնքան հեղինակավոր կարծիքն էլ ազդի այն անձանց վրա, որոնք իր թե հաշվի առնելով հասարակական կարծիքը, ինչու բաներ են անընդհատ բացում վստակում, սեղեկները քարծաղում իրենցում...

Եւ, միգուցե ինձ էլ վիճակված չէ «հասարակական կարծիք» անվանալ կասարվելի ընկերությունում իմ մասնաբաժնի ունենալ: Դասեցված այս դասը իրողության հետ կամաց-կամաց ինքն էլ հարցում անցկացրի «Չեզ սոցիոլոգները երեկից հարցեր սկսել են» հարցով: Դարձան մասնակցների իմ ընկեր-ծանոթ-բարեկամներն էլ: Բացարձակ մեծամասնությունը (100 տոկոս) «այո», «կյանք է կյանակի» եւ այլ կարգի դասարաններից ընտրեցին «ոչ, երբեք» արժեքները: Անսեղծների հասարակական կարծիքն էլ նախկինում: Դասեցված չէ, որ նախկինում մասնաբաժնի ունենալով իմ մասնաբաժնից եւս մի հանգամանակ, իմ կողմից հարցման երախտվածներից ո՞նքան, սեփական անսեղծ կարծիքի կառավարությանը նույնպես որոշ անհարապություն զգալով, իրենց քաղաքային նույնասիտ հարցումներ անցկացրին ու համեմատեցին նույն արդյունքը ստացան:

Չիմա, ինչ է ինձ հետաքրքիր: Կարող է այդ հասարակական կարծիքի իր սովորական ու իր անաչառ արձանագրողները միայն իրենց այցելողների են հասարակությանը սեղ դնում ու միայն նրանց քաղաքում հարցումներ անցկացնում: Բայց չէ: Ինչու դեղների քերտով եղել են ԱՄՄ կենտրոնական գրասենյակում, անցել նաեւ հասարակային ու իրախարհային մասնաբաժնի կողմից: Ինչու մի անգամ էլ անցել եւ... ոչինչ: Ոչ ոք ինձ ոչ մի հարց չի սկսել: Երեւ, արդեն «Երկիր» խմբագրությունում, խմբագիր Ա. Վարդանյանը որոշ հարցեր սկսեց, բայց դրանք բնույթ այնպիսիներ էր, որ... Մի իրադր, հազիվ թե ինչու կերպ օգտագործի կամ ինչու եր հրադարակի (եւ առավել եւս):

Դարձան մեծ անցկացողները երբեք կոմերցիոն են էլ, չէ: Լուծում են, որ ասեմք հարցումն Աշխարհի մասնաբաժնի քաղաքային քաղաքային է անցկացվել (այս դեղումը թվեր չեն նշվում): Ուրի դեղներում թվեր նշվում են, ասեմք, որ հարցման են ենթարկվել 1200 հոգի: Գիմա հետաքրքիր է կարող է հասարակ 1200 հոգի կան, որոնց վրա սոցիոլոգիական հետազոտություններ են անցկացվում է, դե ասեմք ուրախանալ, որ այդ հետազոտությունների գերակշիռ մեծամասնությունն է (քս մի հարցման արդյունքների) քարտեղեղ օգտագործում, հենց դրանց, այդ 1200 ի 80 տոկոսը հնարավորության դեղում կենդանի արտասահման (իդյու ունենան): Ոչ ոք է, այս երկուսի համար էլ քան փող է դասարանվում, երբ ունեն թող ունեն, ծակվել են գնան այստեղից: Այդ 1200 ի զուգում էլ հարց, ինչն է կարճ հասարակական կարծիքի արտահայտելու հավանություններ ունեցողները, հասարակական կարծիքի առաջին ամբարաններն ու այն այլեւայլ նպատակներով օգտագործողները:

Գրան

այ-աղբբջանական վերջին բախումների ընթացքում մի խումբ աղբբջանցի վիրավորներ Տեղափոխվեցին Քեհրանի արքեր էի-վանդանոցներ: Աղբբջանի արտա-ին գործերի գծով տեսնախարար օգնություն էր խնդրել Իրանի Բա-լանական Հանրապետության արտ-գործնախարարից վիրավորներին Ի-րանում բուժելու կադակցությամբ: Մակայն սա ստակ բուժօգնության կարիքներից դրված էր այլ չէ, այլ բարեկամությունն է մի քանակա-կան գծի, որը վաղուց է սկսվել: Տվյալ դեղումն այն նույնպես ունի նախ Իրանի հասարակական կար-ծին իր կողմը գրավել եւ առավել եւս՝ «հայ քարտուսներ» կողմից վիրավորված իրենց հայրենակիցնե-րին ի ցույց դնելով, բորբոսել Իր-անի աղբբջանցիների ազգային զգացումները:

1989 թ. ոչ անհայտ Չիա Բու-նիարովը Իրան կասարած իր այցե-լության տղավորություններից խիստ դժգոհ, նույնիսկ հիասթափված, հայտարարեց. «Արախի մյուս ա-վում զսնվող աղբբջանցիներն ազ-գային հարցերի վերաբերյալ յուս-կանքս անհատն անգամ չունեն: Նրանք եւս անհարբեր են նման հարցերի նկատմամբ»: Այդ ազդարարեց իր հանրահայտ դեղատոմսը «Հանուն ազգային միասնության դեմ է աշխատել օրհիրթ»:

Աղբբջան իմ քան չի խնա-յել այդ ուղղությամբ: Նրա ֆարգ-չակն մեռնան ոչ մի վայրկյան չի դադարել գործելուց: Բախվում սկսեց լույս տեսնել դարակերն օ-րաբեր, ազգայնական խիստ սեպ դրվեց յուսակերն օրհիրթադո-րումների վրա: Մի խառնով, ամեն ինչ արվում է Իրանի աղբբջանցի-ների ազգային ինքնագիտակցությու-նը գրգռելու ուղղությամբ: Սա միանգամայն համահունչ է նաեւ Թուրքիայի տանրուրական ներ-սումներին: Այժմ այն խախտում

է նաեւ Արեւմուտից: Թուրքական «Չուսուրիյեթ» օրաբերը 1990 թ. փետրվարի 26-ի համարում հրատա-րակել է ամերիկացի դասեռնասար-ներից մեկի՝ Գրեհեմ Զոլերի խոս-քերը, ուր մասնավորապես ասվում է. «Արաբուրդը ժամանակին իր-վացի էր, երբ մանիստրադիմի եւ տանրուրիզմի դեմ դայաբելու նույնատիպ նախընտրել էր Արեւել-»

ԻՆՉՈՒՄ ԵՆ ԲՈՐԲՈՔՈՒՄ ԻՐԱՆԻ ԱՂԲԲԵՋԱՆՑԻՆԵՐԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԶԳԱՑՄՈՒՆՔՆԵՐԸ

Իրանի մասնաճամբ նախա-դրյալները կարելի է համարել, ա. Թուրքիայում տանրուրիզմի ուժե-րացումը, բ. Իրանի աղբբջանցի-ների ազգային ինքնագիտակցու-թյան խթանումը: Հայտնություննե-րն այս ոլորտներում ակնհայտ են: Հանգուցյալ նախագահ Թուրգու-թ օզալի Միջին Ասիայի նորանկախ քուրդական հանրապետություններ սասնօրյալ բազմապարսյան կա-դակցությամբ, որը սկսվեց արդիի 4-ին, Թուրքիայի կառավարության յուսեռնական հայտարարության մեջ ասվում է. «Օզալի բազմապար-սյան կուրսը նպաստեց Թուրքիայի եւ քուրդական աշխարհի միջեւ Աղ-բիսիկ ժողովի միջեւ չինական դարձյալները սերտ բարեկամական կապերի ամրապնդումն է»: Աղբբ-ջանի որոշ դասեռնասարների ար-տահայտությունները եւս վկայում են նրանց հայտնությունների մասին, Իրանի աղբբջանցիների՝ ազգային զգացումների բորբոսման հար-ցում: Այստեղ օրհնել, Մոսկվա-յում Աղբբջանի ներկայացուցիչ Հիմմեթ Հաջիգուլուն հայ-աղբբջա-նական հակամարտության վերջին իրադարձությունների կադակցու-թյամբ կազմակերպված մամուլի ասուլիսի ժամանակ ընդգծել է, թե Աղբբջանն ավելի բազ ակնկալում է Իրանի աղբբջանցիների օգնու-թյունը, քան յուսեռնական Քեհրա-նի: Իրանի Իսլամական Հանրապե-տությունում Աղբբջանի դեղատոմս նախքո՝ Նախիբգադին «Ամերիկայի ծայր» ռադիոկայանի աղբբջանե-րն ծառայության քրդակցի հետ հարգաբարձրի ժամանակ գոտումա-կություն հայտնելով սեղեկատու-թյան ոլորտում լայն հնարավորու-թյուններ ստեղծելու առիթով, նեղ է «Մենք այսօր կարողանում ենք հայ ազգայնների ուսմանը ներդրել եւ վայրագությունների մասին տե-ղյակ տալու Իրանի ժողովրդին, մինչդեռ համայնավարների ժամա-նակ, հայերի եւ օտարների բարարու-

թյարին Իրանին հարվածելու ոչ մի հարմար առիթ բաց չի բողոմ, ինչպես նաեւ Իրանի Աղբբջանն իր աղբբջանյան ոլորտը ներգրավելու համար: Չի բացառվում նաեւ, որ Թուրքիան արդեն մի հարձա-կումով գրավի Իրանի Աղբբջանը, երբ Արեւմուտից հավանություն սա այդ գործողությանը: Ինչպես նեղ ենք «Մի քանի ճե-

րից հեռու մնալու ֆադախականու-թյունը: Այսօր իրավիճակը հիմնու-վին փոխվել է, եւ դուր չեմ կարող ձեռ գործունեությունը ծավալել 1920-30-ական թվականների հար-թության վրա: Նախկին ԽՍՀՄ 50 միլիոն մահմեդականների համար, որոնք անկախության ուղիով են ընթանում, դուր կարող եմ անվոր ներհանրապետի աղբբջան եւ ֆադախ-կան ու սեպական մողել հանդի-սանալ»:

Այսօր ԱՄՆ, ֆադախական գիտա-հետազոտական կենտրոններում տա-նյակ քուրդագետներ քուրդական ծա-գուն ունենող ժողովուրդների եւ տանրուրիզմի խնդիրներով են զբաղվում, որոնքուհի Իրանի իսլա-մական աղբբջանյան դեմ յուսեռնա-ստեղծելով, Միջին Ասիայի նորան-կախ հանրապետություններում տեղի ունեցող փոփոխություններն՝ արե-ւմտյան եւսերին նույնատիպ ուղու վրա դրվի: Ըստ որոշ ֆադախանե-րի, Թուրքիան իր տանրուրական նույնատիպներ իրագործելու ճանա-

րումներ Իրանի հետ հարաբերու-թյունների վերաբերյալ» («Ազգ», մարտ 3, 1993) հողվածում, գոյու-րյուն ունի Իրանի մասնաճամբ ծրագիր, որի վրա աշխատում են, եւ այն կիրականացվի, երբ դա կողա-հանջեն Արեւմուտի եւ Իսրայելի բախերը: Թուրքիայի եւ Աղբբջանի ֆարգուրյան վիրաբարի մեռնան հենց այդ ուղղությամբ է աշխա-տում: Աղբբջաններն արդեն բուսակե-լի են: Դա են վկայում Իրանի մա-մուլում վերջին բազում հայ-աղբ-բջանական հակամարտությունների վերաբերյալ ազգայնական ոգով գրված հողվածները եւ հակադեղա-Քեհրանի համալսարանի աղբբ-ջանցի ուսանողների հակաաշխա-կան ցույցը:

Այս հարցում մենք եւս ունենք մեր մողի բազմեր, հայկական ֆա-րգությունն այս ուղղությամբ ընդ-հանրադեղա չի գործել: Չհազված կեսածամանց վաս լողություն, ոչ բովանդակալից յուսակերն օ-րհիրթադոցություններ:

Իրանի մասնաճամբ նախա-դրյալները կարելի է համարել, ա. Թուրքիայում տանրուրիզմի ուժե-րացումը, բ. Իրանի աղբբջանցի-ների ազգային ինքնագիտակցու-թյան խթանումը: Հայտնություննե-րն այս ոլորտներում ակնհայտ են: Հանգուցյալ նախագահ Թուրգու-թ օզալի Միջին Ասիայի նորանկախ քուրդական հանրապետություններ սասնօրյալ բազմապարսյան կա-դակցությամբ, որը սկսվեց արդիի 4-ին, Թուրքիայի կառավարության յուսեռնական հայտարարության մեջ ասվում է. «Օզալի բազմապար-սյան կուրսը նպաստեց Թուրքիայի եւ քուրդական աշխարհի միջեւ Աղ-բիսիկ ժողովի միջեւ չինական դարձյալները սերտ բարեկամական կապերի ամրապնդումն է»: Աղբբ-ջանի որոշ դասեռնասարների ար-տահայտությունները եւս վկայում են նրանց հայտնությունների մասին, Իրանի աղբբջանցիների՝ ազգային զգացումների բորբոսման հար-ցում: Այստեղ օրհնել, Մոսկվա-յում Աղբբջանի ներկայացուցիչ Հիմմեթ Հաջիգուլուն հայ-աղբբջա-նական հակամարտության վերջին իրադարձությունների կադակցու-թյամբ կազմակերպված մամուլի ասուլիսի ժամանակ ընդգծել է, թե Աղբբջանն ավելի բազ ակնկալում է Իրանի աղբբջանցիների օգնու-թյունը, քան յուսեռնական Քեհրա-նի: Իրանի Իսլամական Հանրապե-տությունում Աղբբջանի դեղատոմս նախքո՝ Նախիբգադին «Ամերիկայի ծայր» ռադիոկայանի աղբբջանե-րն ծառայության քրդակցի հետ հարգաբարձրի ժամանակ գոտումա-կություն հայտնելով սեղեկատու-թյան ոլորտում լայն հնարավորու-թյուններ ստեղծելու առիթով, նեղ է «Մենք այսօր կարողանում ենք հայ ազգայնների ուսմանը ներդրել եւ վայրագությունների մասին տե-ղյակ տալու Իրանի ժողովրդին, մինչդեռ համայնավարների ժամա-նակ, հայերի եւ օտարների բարարու-

տությունների լուրն Արախից այն կողմ չեւ անցնում: Դա է յուսեռնա-որ, որ Իրանի հասարակական կարծիքի մեջ գաղի փոփոխություն է տեղի ունեցել ի բախ Աղբբջա-նի»:

Այս իրավիճակում, երբ հայ-աղբբջանական հակամարտության ընթացքը բարունակի ծավալվել դեղի Իրան-աղբբջանական սահմանները, առավել են, երբ հակամարտության մեջ ներգրավի նաեւ Նախիջուանի Ինքնավար Հանրապետությունը, աղա մեծ հա-վանականությունը փախսականե-րի հոմ խմբեր կհայտնվեն Իր-անի Աղբբջանում, եւ դժվար չէ կտանել, թե ինչ հետեւումներ կու-նենա բովառ հայրենակիցների ներկայությունը Իրանի Աղբբջա-նում: Այլ խոսքով, դեմ է համա-րել, որ գործողության մեջ է դրվել Իրանի մասնաճամբ ծրագիրը: Մյուս կողմից, Արեւմուտի ճնշումն Իրանի վրա ակնհայտորեն գնալով ուժեղանում է: Իսրայելի վարչա-դեղա Յիցիակ Ռափրնը մարտի վեր-ջին Մ. Նախագետը կասարած այ-ցելության ժամանակ, ԱՄՆ նա-խագահի հետ բանակցություններից հետո կազմակերպված մամուլի աս-ուլիսում հայտարարեց. «Այսօր աշխարհում եւ բազում խաղա-դրյան համար աղտոնալի է հա-մարվում ոչ թե աղբբջանյան Իր-անի, այլ Իրանի Իսլամական Հան-րապետությունը»: Իսկ Բիլ Զիլինքո-նը նեղ, որ Իսրայելը ԱՄՆ ամե-նավաստեղի ուսմանվարական դասակիցն է:

Ուսի, քանի որ տանրուրիզմը դեմ է յուսեռնաբարձրի եւ Իրանի Իսլամական Հանրապետությանը, որեւն այսօր այն լողիկն համա-դասախախտում է Իսրայելի եւ ԱՄՆ-ի բախերին: Մակայն օրա-նով Թուրքիային բույլ կարի իր-ացործել իր վաղեմի երազները, ցույց կա աղազան:

ԷՄՄ ԲԵԳՆԱՆՆԱՆ

Պիտություն

«Թ» երություններն առավե-լությունների բարունակա-կությունն են՝ հանրահայտ ձեւա-կերտումը, ենարավոր է, ոչ մի տեղ այնքան տեղի չէ, որքան ազգային բնավորության գեղատեսակների հարցում:

Մեր ժողովրդի բախյալան բարձր հասկանիչները (կարեկցան-քի, սիրտ, ներելու, համբերակնի, անձնագոտության) հայտնի են վա-ղուց: Մակայն բարեկողություն կլի-ներ չեստեղի դրանց անհարողուր կողմերը, հակադեղա իրավագիտակ-ցության սուր դեղիցիցը, որը դուս-տրվում է ամենից առաջ իրեն օ-րենի, այստեղից էլ յուսեռնա եւ առհասարակ յուսականության հանդեղա հարգանքի բազակայու-թյուն:

Ցավոք, մեր բարեկողության ժամա-նակներում, երբ վերջադեղա անկա-խություն ենք ձեռք բերել, ոչ մի կերտ չենք կարողանում յուսեռնա կառուցել այդ բառի բուն իմաս-տով: Պեսական մարմիններ, նախա-գահ ունենալը դեղաեղա յուսեռնա ունենալ չէ: Վերջինիս առկայու-թյունը ներադրում է յուսական մարմինների, ֆադախական հասա-տությունների, օրենսդրական համա-կարգի, ժողովրդի յուսականության բնագողի եւ այլնի ներդասնակ աշ-խատող համակարգ:

Կասկած չի հարուցում, որ դեմ է սկսել օրենսդրական համակարգի ստեղծումից, եւ առաջին երբին սահմանադրության ընդունումից:

Մեր յուսականներում ինչ ճանա-դարտով ճիշտ կլինի ընդունել այս հիմնական օրենքը, որոնքուհի աղա-տովի դրա բովանդակության ար-դյունավետությունը, սա հարց է:

Համաբարտիային փորձը դրա ընդունման հնարավոր արքերակնե-րի լայն գոտեղա է աղիս: Մա-կայն գիտական վերլուծությունը ցույց է աղիս, որ յուսականյուր դեղումն ունեն միևնույն չափա-նիշները, սակայն ամեն եղիք, ել-նելով իր առանձնատեսություննե-րից, զսնում է սահմանադրության

ընդունման արդյունավետ ճանա-դարտը:

Այդ չափանիշներն են. 1) Սահ-մանադրություն ընդունող մարմնի անկախությունը, 2) այդ մարմնի չեղոտությունը, 3) ներկայացուցչա-կան բնույթը, այսինքն, որ այդ մարմինը լինի ընտրված եւ արտա-հայտի ժողովրդի բախերը, 4) ձեռն-հաս մասնագետների լայն բազանա-կի առկայություն, 5) սահմանա-

Սահմանադրության ընդունման ինչ ճանադարտ է մեզ դեմք

դրությունը ընդունող մարմինը չղեկ է զսնվի դասեռնական իբխանու-թյունների գործունեության ոլորտում: Այս չափանիշների տեսանկյու-նից կենարկենք սահմանադրության ընդունման վերաբերյալ մեր հան-րապետությունում առավել կենարկ-վող ուղիները:

Առաջին ուղին, որն այժմ մեզ հրաձգում են, այն է, թե սահմա-նադրությունն ընդունում է սահմա-նադրական հանձնաժողովը նախա-գահի գլխավորությամբ, եւ ներկա-յացումն հանրաքվեի: Մակայն այդ հանձնաժողովը չի համարտասա-խանում վերը նեղված ոչ մի չափա-նիշի: Բացի դրանից, այնտեղ նեղ-կայազված են հանրապետության ամենեւին էլ ոչ ձեռնհաս մասնա-գետները, որոնք այնքան էլ բազ չեն, եւ որոնք հարկ էր ներգրավել այդ հարցում: Դրա հետ մեկտեղ, այդ հանձնաժողովը դեղավարում է գոր-ծադիր իբխանության դեղավարը, որն ամենամեծ գանկության դեղ-ումն անգամ չի կարող անկողմա-կալ լինել այդ հարցում: Այսինքն, այդ հանձնաժողովում գերակեղում են գործադիր իբխանության բախ-երը, եւ այն ոչ մի կերտ չի կարող անկախ ու չեղով լինել:

Դրանից գառ, հավանաբար հա-մարելով, որ այդ հանձնաժողովում

սահմանադրության ընդունման սլյալ ուղուն կողմնակից որոշ ուսագամավորների առկայությունը ներադրում է, թե հանձնաժողովում օրենսդիր եւ գործադիր իբխանու-թյունների կողմերի հավասարու-թյունն արդեն աղաիտված է, ցանկանում են խորհրդարանը բա-զանցելով սլյալ նախագիծն անմի-ջադեղա դեղ հանրաքվեի, իբր ելնե-լով ժողովրդի բախերից: Մակայն

հանրաքվեի սրամաբարությունն այն է, որ ցանկացած հարց հան-րաքվեի դրվելուց առաջ փորձարկ-ման է ենարկվում մասնագետների կողմից, քանի որ ոչ մի ժողովուրդ ընդունակ չէ կողմնորոշվել ցանկա-ցած հարցի նեղ մասնագիտական տարրերի մեջ: Նրան հարկավոր է ներկայացնել ձեռնհաս եւ անաղա-ծ մարմնի կողմից այս կամ այն չա-փով արդեն փորձարկման ենարկ-ված փաստադրքեր: Իսկ անաղա-տությունից ու բանիմացությունից, ինչպես վերն արդեն մենք ցույց ենք սկել, սահմանադրական հանձ-նաժողովը հեղու է: Այդ ամենից բացի, երբ նախագիծն ընդունվե-լուց հետո ի վերջո իրեն չարդարաց-նի, աղա մեղավոր կլինի ժողո-վուրդը, այսինքն, սաղալման դեղ-ումն յուսականաբարությունն այս-տեղ ժողովրդի ուսերին բարդելու աղաեղալիք կա:

Իհարկե, լողիկն հնարավոր է, որ այս նախագիծը նախադեղա կենար-կան ուղարկվի Գերագույն խոր-հուրդ եւ դրանից հետո միայն դրվի կենարկման: Բայց դա եւս այն ու-ղին չէ, որը կաղախողի փաստադր-քի ստեղծարարությունն ու անբերու-րյունը հանրաքվեի համար: Այստեղ կլինեն հնարավոր հետեղալ արքե-րակները. 1) կամ գործադիր իբխա-

նությունը ճեղքելով կանգկացնի սահմանադրության այժմյան նա-խագիծը, որը հետադեղում է հան-րապետության նախագահին մյուս իբխանություններից վեր դասելու հիմնական նույնատիպ: 2) կամ ընդ-դիմությունը կկախողանա հա-մարմնավել, եւ նախագիծն այդ վի-ճակով չի անցկացվի, որը կհան-գեցնի ճգնաժամի, իսկ ճգնաժամը կարելի կլինի լուծել ուղղակիորեն ժողովրդին դեղմով, եւ մենք դար-ձյալ կհայտնվենք անողաբար նա-խագիծը հանրաքվեի դեղելու վիճա-կում:

Երկրորդ ուղին, սահմանադրու-թյունն ընդունում է Գերագույն խորհուրդը: Այս արքերակը նույն-դեղա մեծ կասկածներ է հարուցում:

Սահմանադրությունը որոշում է օրենսդրական (ԳԽ), գործադիր ու դասական իբխանությունների իրա-վական դիրքն ու իրագործություննե-րի բազանակը: Ել վաստորեն, ԳԽ-րագույն խորհուրդն ընդունելով սահմանադրությունը, որոշում է ինչպես իր փակ միզողն յուսագա-մավորները ողորդում են իրենց իրա-գործությունների ժամկետը երկարա-ձեղ 10 տարով, այնտեղ էլ մյուս երկու իբխանությունների դիրքը:

Այստեղ անաղախության ու չեղո-տության հոտ անգամ չկա: Նման համակարգը հակասում է իբխա-նությունների բազանման տեսությա-նը, քանի որ դրանից մեղք մյուսի համեմատն դրվում է բազանայա ար-տեղալ վիճակում:

Այս ամենից բացի, մեր խորհ-րարանը վաս է գլուխ հանում օ-րենսդրական ընթացիկ գործունեու-թյունից, եւ սահմանադրության ըն-դունման աշխատանքներն այն ճգ-նաժամի կմասնեն:

Ել վերջադեղա երրորդ ուղին սահմանադիր ժողովը: Սահմանա-դիր ժողովն ընտրվում է բնակչու-թյան կողմից, դրանով էլ աղաիտվ-վում է նրա ներկայացուցչական բնույթը: Այն ստեղծվում է որոշակի ժամանակով եւ որոշակի խնդիրնե-րի համար, մեղակում է սահմանա-

դրության նախագիծը, որից հետո ինքնին լուծարվում է: Դրա համար էլ այդ մարմինը չի մսնում ոչ օ-րենսդրական, ոչ գործադիր, ոչ էլ դասական իբխանությունների ոլոր-տի մեջ, այդքանով էլ բազ ավելի անկախ ու չեղով է, քան վերը նե-ղված երկու մարմինները: Ել վերջա-դեղա, սահմանադիր ժողովի սրամա-բարությունը ներադրում է հանրա-պետության ֆադախ իրավական մե-րի ընտրվելու լայն մասնակցու-թյունն այստեղ: Փաստորեն, սահմա-նադիր ժողովը բույր հինգ չափա-նիշներին համարտաստեղա միակ մարմինն է:

Մակայն, ցավոք, բույրը չէ, որ դրա իմաստը ճիշտ են ընկալում, եւ սահմանադիր ժողովի մասին օրեն-քի վերաբերյալ գրվում են նախա-գիծը, որոնք ոչեղով չեն աղաիտվում այդ չափանիշները, ընդիակառակը, յուսականա ճեղքում են այդ հասկացության ուղին:

Իսկ ինչ վերաբերում է սահմա-նադիր ժողովի հակառակողներին, նրանց հիմնական փաստակը հե-տեղալ է, ոչ մի տեղ երբեք չի եղել որ միամասնակ գործեն օրենսդիր երկու մարմին: Բայց նախ սահմա-նադիր ժողովը ստեղծվում է բազա-նաղախ սահմանադրությունը ընդու-նկելու համար, որից հետո ինքնաբե-րար լուծարվում է: Եւ երկրորդ, չի կարելի եղակես ունենալ այն սրամաբարությունը, իբր դեմք չէ ար-ն այն, ինչը մեղանից առաջ ոչ ոք չի արել: Մակայն, այնուամե-նայնիվ ինչ-որ մեկն այդ հասկա-ցությունն առաջին անգամ մեղրել է, եւ դրա գաղափարն աղաարարել է իրեն:

Մի խոսքով, երբ ընդունվի սահ-մանադիր ժողովի վերաբերյալ օ-րենքի նախագիծը, իսկ դա դժվար չէ, երբ ցանկություն կա, աղա դա մեր հանրապետությունում սահմա-նադրություն ընդունելու լավագույն ուղին կլինի:

ԱՐՄԵՆ ՀԱՐՈՒՄՅՈՒՆՆԱՆ Իրավագիտության քեղանում «2-Ա» հետազոտական ծառայություն

Ընթաց

3 անգամ չէ որ հայաստանեան մասնու կ'անցնի ձեռք, սակայն դարագայքար, բարեկամներու շնորհիւ կաղը կը դառնան: Օրաքերք քէ դարբերքեր մեծագոյն սեղը սեղական ու ռազմական ճակատ լուրերու կուսան, հասկնալի դասճանոններով: Երբեմն լուրջ գործիքներ կ'երեւին, քաղաքական ու ժողովրդական նիւթերու ֆնտրութեան նուիրուած (ցաւալի է որ կը հանդիտիմք սփիւտահայերու գործերանց, որոնք, գործնադար կամ այլ նկատմաններով, չեն գործածը արեւմտահայերէն): Սակայն ամէն բիւի գուարթալտի գործիքն սը կայ, բերել երգի-ճանք ներկայ կեանքի արատովոր դայճաններէն ներհնուած եւ որ կը բարեխառնէ ընդհանուր մտայնութիւնը եւ լրագրական ոճին սահակութիւնը (կամ «հետոստադիո-դեկլարալորիս») բառի մնան այլանդակութիւնները: Առաս լուրեր կուկանէ, Թուրքիայէն, մարզական աշխարհէն, ֆիզմարտեսի մասին ետայն:

Բայց ի գուր սփիւտքի մասին լուրեր կը փնտնեն: Տակալին չեն յետաճ սփիւտեան քերք, սը լուրջ յողուածի սը ամբողջական արատարութիւնը կամ բարգմանութիւնը: Այլ յիստիքն սփիւտքի կեանքն Եանեկան գործիքներու մասին: Չկայ հետաքրքրութիւն (առայ ալ նեճարելի, քէ Եան հազարադէտ է, որ Հայաստանէն այցելու սը հետաքրքրութիւն սփիւտքի հայոց կեանքով կամ հարցուն հարցներ քէ ինչու է կաղըրիք մեճ, ի՞նչ էին սը իդէալներ կամ մտածողութիւնները: Անոնց մամուլը կարդալով մարդ երբեք ոչիս չգիտակցի, քէ երեք միլիոն հայ կաղորի Հայաստանի տանաններէն դուրս, կը դայքարի ու կը յատարիմ: Այս անտարտար սարոհմակ է մանուանդ անոր համար, որ չկայ սփիւտեան մէկ հաս քերք, որ լայն սեղ չայ իր էջերուն Հայաստան աշխարհի լուրերուն ակնարկներով եւ արատարութեանով:

Այս վիճակը երկու խորհրդածութիւն կը դարտարդէ մեր վրայ: Նայս այն որ քերք սը, յակաղտես հայ քերք սը, ընկերային մատարութեան կոչուած ձեռնարկ մըն է, լատաղոյն դարագայքին: Բացառութիւն չեն Հայաստանի եւ սփիւտքի մամուլները, որոնց վրայ կ'իյնայ աշխարհի ղեկի հայութեան երկու հատմաններու աստիճանական ծանօթացումը, իրարու մտեցումը եւ համահայկական իդէալի սը գիտակցումը: Սփիւտքի մամուլը չէ քերքսցած այս գործին մէջ: Հայաստանի քերքերը սակայն դեռ հոն չեն հասած, որքան որ գիտենք: Մեզի կը բոլի, քէ ասենք է որ Հայաստանի քաղաքացին հասկնայ ու ճանչնայ սփիւտահայն իր առօրեային մէջ, աղտուազն այն չափով, որ իր կեանքը ծանօթ է մեզի:

Այսինքն՝ այն անտարտար դայքար, որ սխտահայ որտ խաւ սը, առ հասարակ ժողովուրդին գիտակց մասը, մատարակամութիւնը եւ նանե օտարախոս հայերէն Եաներ, կը ձեռն յանուն հայ ինքնութեան, հայ դասին, հայ մեակոյքին, անգեալի հսկայ ժառանգութեան եւ հայութեան գերագոյն Եաներուն: Ահա երկու հարիւր տարի ի վեր արատանման աղորդ հայութիւնը իր մամուլով, դորոցներով, կազմակերպութիւններով, եկեղեցիով, տղարաններով, միութիւններով եւ անհատական միջոցներով կենաց մտնու դայքարի մէջ է այլատարութիւն ունենում դէ: Այս իրողութեան Եան մօտ է նամակ սը, որ ետուղա քնակող հայ օրիորդ սը գրած էր մեզի, Եանի սը ամիս առայ: Կուսանք հատուած սը այդ քոլորովին ինքնաքոլս գորքներն:

«...Մեր ոսքի տակի հողը քէ օտարի հող է եւ քէ սեղացնիք ի համար: Մենք մնում ենք երկրորդ կամ ետորդ կարգի քաղաքացիներ: Անքի քան 30 տարի ի վեր աղորուն են այս երկրուն, ուսումս ու կրթութիւնս հոս առած են, ճամբորդուն են իրենց անցագրով, քայց կամայ քէ

ակնմայ, մանուանդ կատակարական Երջանկներուն, յիւեցնում են ինձ իմ ոչ սեղացի լինելը եւ սա միտք բացատարան ազդեցութիւն է բողոքում հոգեկանիս վրայ: Որքան ենք ստատարել եւ դեռ ոչիսի ստատարեմն այս յատարարուն եւ ոչ յատարարուն օտար երկրներուն մի սեղ հասնելու, համես մի կեանք դնելու, դաստով ու յարգանքով աղորելու համար: Ենունք ու մեծանալ օտար երկրուն, հոգեղես քայքայուել, արեւելից արեւմուտք, երկրից երկիր, քաղաքից քաղաք կաւեւուն, զանազան մեակոյքների համն ու հոսք ճաւակել, ամէն սեղ յարմարուել, իչ ստանալ, Եան կորցնել, քայց այնուամենայնիւ փորձել հայ մնալ, սա ցաւ է եւ յանալս անասելի տատարանք, եւ դեռ կան ումանք (դաստարտանաստ անձինք), որ ինձ նմաններին «նարիսց ուտող» կանուանեն...»

եկեղեցոյ խնամակալութեան վերոյին, Լուս Անցելքի տարեց, անհամարա քանակաւ, որ տարիներ ի վեր հրատարակի սը փնտնէ երբ ոչ տղերս՝ գէր կարդալու համար քերքէն երգ հանած հայ Եանիքներու գործերուն հսկայ ձեռագիրը, անճան միութիւններու քաղաքներէն, անգլանքի մասնադարաններուն անխոս, անխոսք դաստարաններէն մինչեւ արիւն-քիսն մաս կուտակական հերքարտիները, նիհար, անտարտար քաղաքները, հազար դժուարութեանք կեանք հասնող տղարանաք անողը, որ առանց դուրս սը դաստարանի գիրքը կը տղէ՝ «դուն երբ որ կրնաս վճար» ըսելով, միութեանական ու կրթական գործին մէջ աշխատող անվճար, հազար դաստարանք ծանրաքեռն, յոգնած քայց դեռ Եանուանող հարիւրուր մարդիկ, երկու հոգով արձեւար օրաքերք հանող խնրագիր-

գոյց միարանութիւններն ու քերք գնահատանքի արժանի իրենց վասակը, Անքիլիսի կարողիկոսութեան, ետուանդէն Հայոց վանքի միարանութեան դայքար ի Եան մեր ազգին ոգեկան յատարարունին, հայագիտական անքիւնները Պարսկաստան, Լիբանան, Իսպիլս, Զրանսա, Միացեալ Նահանգներ եւ ինձա՝ Հայաստանի հողին վրայ իսկ եւ այլն, եւ այլն, այս քուտըր դեռ կ'երկարի...: Հսկայական ուժի ներդրում, որտ հետ արդիւնաքեր կաղորդեալու համար Հայաստանի կատարարութեան դակիւնին մէջ առնուազն մէկ նախարար տղէք կայ սփիւտքի նախարար: Սփիւտքը երկիր է:

Այստեղ է, որ Հայաստանի տանաններէն ու Դարաքաղէն մինչեւ Փարիզ ու Լուս Անցելքս հայութիւնը իր գորքեան համար կը կոռի զանազան ձեռով, զենով եւ արիւնով, մեակոյքով ու հաստակաւանութեանք, արտօքել ու յամառութեանք ու լուս տատարանով: Տեղ սեղ ճակարք յսակ է, վսանգն ու հակառակորդները ծանօթ, զինն ու արդիւնքը անմիջաղես երեւելի, գոհողութիւն ու հետաքրքրութիւն քայքայ: Ուրիւ սեղեր, Նիւ Եարկէն Բիչորք քի Թեհրան այնքան ալ դարգ չէ: Երբեմն քնաղոցն է որ կը գործէ, ոչ քեճանին, ոչ քայքոքեան որակը կամ աստիճանը, ոչ ալ արդիւնքին քնոյքը ստուգելի են: Միայն դարք յսակ ու դայքան է: Եան Եաներ, իր «Նահանգը առանց երգի» վերին մէջ, այս մասին կ'աքայքայտըր Մուրնին յուսերով, ակնարկելով այլատարութիւն, որ 30-ական քուականներու քրանտահայ երիտասարդ սերունդի սը գիտակցութեան մէջ լուրջ վսանգի սը նկարագիր ունէր:

«Ոչ քէ որովհետեւ այժմ դաստարակ կայ ու կոլս, ոչ քէ որովհետեւ այժմ ճակատամարտ կայ ու կենտարարար, այլ որովհետեւ քան սը կայ տեղի ճակատարակական, տեղի անտարտար, կայ քան սը անեղ, անդիմարելի, որ իր անտարտար կոռնայ քոլոր քաղաքներէն, Նահանգն է ան, Նահանգը, Նահանգը հայերուն: Կոլոր արքան քան է, ճակատամարտ երբեմն նոյնիսկ օգտակար, անտարտար ազգ սը դուրս կուգայ դարտարուն կամ յարակական, սակայն երկու դարագայքին ալ դուրս կուգայ: Բայց նահանգը հողներու, զիսի ուսոյս տող գաղիքալին վրայ սա նահանգը կը զնչէ, կը ձուլէ, կ'անհետացնէ ամէն քան»:

Մարդ կրնայ տարակարծիք ըլլալ վիդասանքի աշխարհայնացիին հետ, կրնայ զայն, դարտարակական կամ մարգարտական զսնել, սակայն ան Եան յսակ կը դնէ սփիւտքի տագնապին քնոյքը, «դանդաղ, աննկատելի մաւուր քարոյական ու դիմադրական ուժին», որ տատանակներու վրայով (քէ չգիտակցուի ու առայքը յանունի) կործանումի կը ստին այնքան աներկար կերտով ճակատն ռազմաճակատի վրայ դարտարուն սը: Ամէն դասի եւ փառք քայքամարտիկ զինուորներուն, որոնք իրենց կեանքի գնով կը դաստարանեն հայութեան հայրենիքը, սակայն դարգ է որ իրենց Եան իչ քան կը մնայ դաստարանելիք, երբ քարոյական եւ ոգեկան ճակարք սեղի սայ եւ քարոյիւն անոր դաստարանուն Եանի կոռուողները: Մեր ազգային գերագոյն ու հետադիր Եաներու տեսակներէն մենք քոլորս մեր ազգին «զինուորեալ մանուկներն» ենք, եւ մենք ազգիւն ոչիս յարքեմ կամ դարտարանք: Այս իմաստով է, որ սփիւտքի ճակարք այնքան կարեւոր է որքան այլ ճակատները: Այս ճեճարտութեան գիտակցութիւնը կը գորացնէ մեր ժողովուրդին միասնակամութիւնը եւ անոր դայքարի կամքը, քէ հոս՝ սփիւտքի մէջ եւ քէ Հայաստան: Եւ մամուլը կարեւոր դեռ ունի այս գիտակցութիւնը տարածելու գործին մէջ:

ՎԱՐՈՇԱՎ Է
«Ճատար», աղորդ 10 19
Քիլլարա, Աւստրալ Է

ՍՓԻՒՏԵՐ ԵՎ ԵՎԿԱՏ Է

Սփանն Դոնիկյան. «Իրազդ փողոցի կանգառ», 1990

«...Մեր հայրենիքի այժմուայ անմիջաքար վիճակն էլ միս կողմից հոգիս է ճեճում: Սեւ փող սիրողի մայրնութիւն է զարգանում մեր ժողովրդի մէջ, անվերջ մուրալ ենք սկսել, աղերսել, լացել, զանգասել, յուսահատել ենք, յուսալարուած ենք, քայքայուողներ չկան ոչ մի կողմուն, սա փորձանք է մի ազգի, մի ժողովրդի համար: Արեւո՛ր չոյիսի մի քան աննք ժողովուրդի հոգեկան անկուտը Եանելու ուղղութեանք»:

Ե՛րբ ոչիս մեր ձեռներով եւ միայն մեր ձեռներով եւ մեր խելով միասնաքար սկսենք հետաքստուրն մեակել մեր հողը, մեր երկիրը, ե՛րբ ոչիսի սկսենք իրար սիրել, իրար յարգել անկեղծուն, ազմուրէն:

Հերոսական ոչինչ՝ քարճորակ հայութիւն դաստարան մէջ: Մակայն սփիւտքի հայութեան ամէնէն գիտակցի խաղը նման աղորուններու քանտարակայն է, ճակատունի դաստար ու լուս, քայց ներգոր մարտի քուտուն է ան քարոյական աղակաւունումի ունենում դէ, յանուն հայ մեակոյքի դաստարանում: Անհատարագտներուն, արտեսագտներուն դերը հայ մեակոյքի դաստարանութեան մէջ դժուար է զանկարել: Իրաքանիւր վերին մի նիւթ է: Անելի դժուար «ման մատարակամութեան» կատարածը մանուանալները: Պորն Համուտի ազգային վարճարանի ուն հայերէնի անանուն, կեանքն ու հոգին մաւեցուցած վարճարանէն, Նիւ Եարքի 80-ամեայ քուակաւոր վանքի սաղայալին, որ երկու տարին անգամ սը հայրենասիրական արատար ոտանտարներու հատար սը կը հրատարակէ, Սիւնիի ալեւոր դարաքաղցիւն, որ ամէն կիրակի հայերէն գիր կը Եանել, եկեղեցիին դարաքար կը տանի ձեւելու մամն գնով հակառակ

ներ, ամբողջ մատարական խաւ սը, որ առանց համակիր զանգուածներու եւ նեցուկ համարութեան կամ դեմական կատարներու Եանկամ կը տանի իր ճակատարակութիւն սփիւտքի հայութիւնն է, որ իր ազգային ինքնութեան Եանքը կը դնէ ժամանակին վրայ: Այս մարդիկն ու հազարաւոր ոգիքի եւ գործի կամարներ արեւմտահայ մեակոյքի դաստարանը կը դաստարանեն անա 70 տարի կրնէ՝ ողբիկ իրագործում չէ ասիկա: Դաստարակութիւնը առանձին, իր մամուլով, դորոցներով, ազգային կատարներու եւ իրեն ողբիկից կազմակերպութիւններու (Հ.Օ. Միութիւն, ՀՄԸ Միութիւն, Համազգային) իր հայքայքած կոռուաններով, դաստարաններ ու երիտասարդներ հայրենի ոգիով դաստարակելու իր հսկայ ժիգով, հայ դասի հետաքրքրութիւն տեսարարած իր մարդկային ու նիւթական միջոցներով ու ինձա, Հայաստանի եւ Լուսարայի դաստարանութեան տեսարարած իր անտարտար հայրենիքի ունենումը մեր գործը կը տեսնէ: Հնչակեան կուտակցութեան անկեղծ ճիւղը ողբ ողբիկու հերոսական տանող սը ու ժառանգելու ազգին, Ռամկավար ազատական կուտակցութեան կարեւոր աշխատանքը հայ ընկերային ու մեակոյքային կեանքի ճոխացման մէջ ակունքներով, մամուլով, միութիւններով, ՀՔԸՄի դաստարակի ներդրումը հասնելու Հայաստանի եւ սփիւտքի զանազան կարիներուն, Ա. Մանուկեան ինքնադարմի տարածակոյքային ու մարդասիրական ստանդիլի աշխատանքը կը քանտարակել այդ ճիւղին դաստարանը անոր հրատարակած ԱԶԵՆ News դարաքերքերին մէջ, համադրելու համար այս գնահատումի ճեղքութեան) եւ դեռ ասիկա ամբողջ դաստարակ չէ: Կան Միութարեան

ԱՄՆ ՏՆՏՆՈՒՅՔԱՆ ՆՈՐՈՒՅՈՒՆՆԵՐ

Ինչոյեւ հայտարարուել է վաւերացածուն, վերջին 3 ամսու (Ներառալ վերջալարը) Միացեալ Նահանգների առեւտրի դակատարող կազմել է 7,2 միլիարդ դոլար: Այդ գումարի 3/4-ը ընկել է ճաղոնիայի հետ կատարող առեւտրին:

Մամուլը նուում է, որ այդ հայտարարութիւնը ժամանակի առումով հաւանական է որքաք օրը կայացած ԱՄՆի նախագահ Բիլքլինթոնի եւ ճաղոնիայի վարչապետ Միւրոմայի հանդիպումը, որի ընթացումը կնարկուել են երկրորդ առեւտրի հարցեր: ճաղոնիայի հետ կատարող առեւտրի հարցում 1992 թ. ԱՄՆի ընդհանուր դակատարող անոց միանգամից 59 տոկոսով եւ կազմեց 49 միլիարդ դոլար:

Դեկտեմբերի նահանգի Ուիլմինգթոն քաղաքի դաստարակային դաստարակը երկարածել է «Քոնքիները կրկանը» ակաղընկերութեան գոլորտինը, որը 1990 թ. դեկտեմբերին իրեն սնանկ էր հայտարարել եւ այդ ժամանակվանց գործուն է իրեն վարկատուներից փրկող օրենքի Եանակներուն: Դաստարակը հաւանութիւն է սվել ընկերութեան վերակազմակերպման ժաղգին, որի տանածայն, կանտարական «էյր Կանադա» ակաղընկերութեան եւ ամերիկացի մի խումբ ներդրողների իրավունք է տրուում անվճարունակ ընկերութիւնում ներդնել 450 միլիոն դոլար: Միւլեւուլսն վճոի համածայն, «Քոնքիները կրկանը» ընդհանուր դարտարակը 2,5 ից իջեցվել էր 1,5 միլիարդ դոլարի: Եերքարուում է, որ դոլարային զգալի ներարկունը կարող է կրկին ոսքի կանգնեցնել ԱՄՆի այդ խոտար ակաղընկերութեանը, որն զքաղուում է ինքնակամուն ներքին փոխաղումներով:

«Քոնքիները կրկանը» իրեն առաջին անգամ անվճարունակ էր հայտարարել 1983 թ. եւ այն ժամանակ կարողացել էր իր գործերը Եանել վերակազմակերպման միջոցով:

Ավիացիոն Եանիւնքեր արատարող «Փրաք ընդ Ուիլքսի» ընկերութիւնը հայտարարել է, քէ ինքը մտարդի է փակել 2 գործարան եւ 3-րդում կրծաեւ արատարանի քողարկումը: Դա կ'հանգեցնի 9 հազար մարդու արձակման: Մտարութիւնը լուրիւն չի իրագործվի, ընդգծեց ընկերութեան նախագահ Կարլ Երեյքեյը, երբ արձիւտութիւնները զիջումներ անեն, իսկ Քոնքիկուսի նահանգի իւրաքանչիւրները, որտը գնակուն են այդ ձեռնարկութիւնները, օգնեն արատարական ժախտերի կրծասմանը: Ընկերութիւնը, որը գործարաններ ունի նաեւ Մեքսիկո եւ Տորքիայի նահանգներուն, վկայակոչում է ինչոյեւ տազմական, այնոյեւ էլ քաղաքացիական ինքնաքիւնների Եանիւնքերի դաստարակների կրծասումը:

Դերոյսում հայտարարուել է, որ «Ջեներալ Սոքորս» եւ «Տոյոս» ակաղընկերութեան ընկերութիւնները նախնական համածայնութիւն են ձեռք քերել 1995 թ. սկսած աննե տար ճաղոնիային աներկայան 20 հազար ակտունքներին մասակարանում Եանել: Դանք կատարուել ԱՄՆում գնակող համատեղ Դեմոկրատիութիւնը եւ կրկին «Տոյոս»-ի մակնիքը:

1992 թ. ճաղոնիայի եւ արատարական վել աներկայան արատարութեան ընդամենը 37 հազար ակտունքներ: ճաղոնական ակտունքներին ներմուծումը ԱՄՆում կազմում է տարեկան 1,5 միլիոն հա:

«Բիլքեն ուիլ» հանդեպ հաղորդել է, որ 1992 թ. աներկայան 500 առաքար կորորոքցիաների դեկտարներին անմական տարեկան վասակը (աշխատակար, դարգեւակարներ եւ քաղաքներ) միջին հաւակով ակելացել է 56 տոկոսով, կազմելով մեկ Եանի հաւակով 3,8 միլիոն դոլար: Դա 157 անգամ Եան է գործարանի քանակորի աշխատակարծիքը, 113 անգամ ուսուցիչ, 66 անգամ ճարտարագիտի աշխատակարծիքը: Անտանտո վասակուն ունեցել է «Պոսիթիւք Իր» փոխիւլըն ըվ Ամերիկա» ընկերական կոնուտերաշի սեօրներին խորհրդի նախագահ Թոմաս Երիսքը 127200

Լուսինի շաբաթ

1 միլիոն ուսասանցի զրկված են փեարկելու իրավունքից

Մոտ 600 հազար ուսասանցի զինծառայողներ զրկված կլինեն արդիվ 25-ի հանրակրթական մասնակցելու իրավունքից: Այդ մասին արդիվ 20-ին ԻՖԻՆ թված հարցազրույցում հայտարարեց ԱԳԻ միացյալ զինված ուժերի գլխավոր հրամանատարության զինծառայողների իրավունքների հանձնաժողովի նախագահ, ծովակալ Ալեքսանդր Մուշակյանը: Նրա խոսքերով, նման խնդիրները կենտրոնանան Ռուսաստանի ֆառաբանները, որոնք ծառայում են նրա սահմաններից դուրս: Դա առաջին հերթին Քաղսյան երկրներում տեղակայված Ռուսաստանի զորախումբն է, 14-րդ բանակը Սոլդաթսկայում եւ 201-րդ դիվիզիան Տաջիկստանում: Դառնելով Ռուսաստանից դուրս ծառայողների ընտանիքների անդամներին, հանրակրթական մասնակցի մաս մեկ միլիոն ուսասանցիներ: Ծովակալ Ա. Մուշակյանի ձեռնարկով, Ռուսաստանի Գերագույն խորհուրդը, քաղաքացիական Ռուսաստանի դաշնային Ռուսաստանի խորհրդարանի նախարարության խնդրանքով, համաձայնեց այդ առաջարկության հետ, քանի որ այդ զորամասերում կվերակուրսան անցկացումը թայմսնակոված է տեխնիկական բարդություններով: Ա. Մուշակյանը մասնագիտություն հայտնեց, որ մոտ 1 միլիոն ուսասանցիների կվերակուրսան չմասնակցելու փաստը կարող է օգտագործվել որոշ ֆառաբանների կողմից արդյունքներ անվավեր ծանաչելու համար:

Մեակոյա

Անցյալ Եարք, արդիվ 14-15-ին, կայացավ Հայաստանի Թասերական գործիչների միության 8-րդ համագումարը: Փաստորեն դա Գերասանի նախկին անդամների կողմից հրաժարված միջոցառումն էր: Միությունը տեղափոխվում է նոր տան Մասեցի տղադոսայի կենտրոնամասում գտնվող կենցաղ տղաստեղծան նախարարության շենքը, հինը վերջապես բողնելով Գրանիսիական դեպարտասանը: Երկար ամիսներ «տնած եւ կրեւր քորքում» այս տեղափոխությունն այնքան էլ վաս չավարտվեց այս միության համար, երբ նկատի ունենանք կառավարության կողմից նրանց տնամարդված երկու հարյուր միլիոն ռուբլի գումարը:

Համագումարում Թասերական գործիչների միության նախագահ վերընտրվեց Գարիիկ Մունդուկյանի անվան բասրոնի զեղարվեսական դեկավար, հանրապետության ժողովրդական արտիստ ԽՈՐԵՆ ԱՐԱՄՅԱՆԸ:

Շնորհավորելով Չեզ այս առիթով, միաժամանակ կուզենալին իմանալ, թե ինչ տղասեղիներ ունենի համագումարից եւ արդյոք դրանք արդարացի են:

Համագումարից ավելին տղասեղ, քան տղադարար տղասում են, չարժե: Նա երկուրդ անգամ ընտրվեց նախագահ Եաս քաղաղայաններում: Այդ դասեղն մյուս հավակնորդները ոչնչի առջեւ կանգ չկան առել: Ես այս առիթով ուզում եմ ասել ինչու՝ եւս այսօր չարացել: Եղան իննադասական ելույթներ, որոնք ես ընկալում եմ համարում եւ դեմ չեմ դրանց: Բայց երբ եղած-չեղած մեղքեր են քարդվում վրաս, զանազան ասեկոսներ դասվում անվանա Եուրջը, սա չեմ կարող հասկանալ: Քիչ է մնում լույս չլինել էլ կաղեն ինձ հետ: Արդեն 47 տարի է, որ բասեղնում եմ եւ հույս ունեմ, որ ինձ վարկարկելու այլեւս անհնար է:

Ինչ վերաբերում է մեր միության ծրագրերին, տղա գլխավոր դրանք իրագործելն է: Գիտեմ, որ ղզվար է: Այնուամենայնիվ, եղած իրադրության մեջ յոթն էլ աշխատել:

Իսկ Չեւ բասրոնն աշխատում է այս դայամեներում:

Գիտեմ, բասրոն ոտ դնելու օրից միշտ նույն բանն եմ լսում: մեր բասրոնը կամ մեծել է, կամ մեծենալու վրա է: Բայց, փառք ասեմ, այդպես չէ: Վասնի եմ, որ դեռ նորերը կզան: Մեր բասերախումբը նոր է վերադարձել Կոստա Ռիկայից: Այստեղ կայացած բասերական

միջազգային փաստաթերթն մասնակցում էին աշխարհի 36 երկրներ: Մինչ այդ մեզ հաջողությամբ մասնակցել էին Եւրոպեայում տեղի ունեցած Իրանիան եւ Մոսկվայի Եվրոպայի փաստաթերթին: Այս անգամ ես մեզ արանք մեր բեմադրած Իրանի «Դուկտր Սոկոման կան Ժողովրդի բեմամին» տղեսը, որ դարձյալ ստացավ փաստաթերթի մրցանակը: Մարտի 20-ի մեր ներկայացումը բացեցինք Ման Խոսեի Ազգային բասրոնի

են այն գործերը, որոնք ավանդույթ են ընդունվել մեզ մոտ: Այսօր մի քանիսն սա կարելի է անվանել մեծնող բասրոն ունեցող երկրի վիճակ:

Իսկ Հայաստանում ինչուիսին է բասերական գործի վիճակը եւ ի՞նչ հեռանկարներ ունի այն մեզանում: Մեզ այժմ դասրասում ենք ներկայացումներ Եւրոպայից, Եւրվանգաղից, ժամանակակից դրամատուրգներից: Չեմ ուզում Եաս խոսել

«Անենասագնիլը հայրենիք ներկայացնելն է»

Ենեք, որ տուժել եր երկրաբանից: Ընդամենը տասն օրվա ընթացքում անդրօվկիանոսյան այս երկրում տվեցինք ուր ներկայացում եւ համերգ, որի ծրագիրն ընդգրկում էր հայկական ազգագրական երգեր եւ ամուսն: Հոգնեցողից այս ուղևորությունն ամենեին էլ «Բեթ ֆաշել չէ», ինչուիս գրել եր մեր տղվեսարաններից մեկը «ԱՐ» քերթում: Այս ուղևորը բասերական հաջողությունից բացի, գործնական արդյունքներ էլ ունեցավ երեք տարվա համար նախանշված մեակուրային համագործակցության դայամանագրեր փեմեցինք հրավիրող կողմի հետ փաստաթերթի կազմակերպում, ռեժիսորների փոխանակում, ֆիլմերի ցուցադրում:

Երբեմն մեզ բվում է, թե քողորդ զիտեն մեզ եւ ծանոթ են մեր խնդիրներին: Դա այդպես չէ: Եւրոպայի բարձրաստիճան այրերը միայն Հայաստանի անունն էին լսել: Կա՞ ավելի ազնիվ առաջնություն, քան հայրենիք ներկայացնելը: Այս ծանր իրադրության մեջ անչափ կարեւոր է ներկայացնել մեր բասերական մեակուրի եւ վերջինիս միջոցով մեր դասերները, մեր դասը: Ասեմ միաժամանակ, որ վերջին տարիներին մեր Եաս բասրոններ են հյուրաստեղծել մեկնել արասասական գործիչների միության հովանավորությամբ եւ ակտիվ մասնակցությամբ: Վանաձորի Հովհաննես Արեւիկյանի անվան բասրոնը կողոր էլ ունեցել «Պրոսագլխայում, Գյումրիի Վարդան Աճեմյանի անվան բասրոնը՝ ԱՄՆ-ում, ՀԹԳՄ-ի բասրոնը քարտրաստիան Հարավայվայում, Կամերային բասրոնը ԱՄՆ-ում եւ այլն: Ընդ որում, նրանք հաջողությամբ ցուցադրել

սել այսօրվա դժվարությունների մասին, քայց փաստ է, որ տարվա կեսն ենք միայն աշխատում: Այս կատակցությամբ չեմ կարող չիլել մի դեղով: Երբ «Պեղո» էինք բեմադրել եւ, ինչուիս միշտ, մեկ օր չէր երեկոս, եւ Վարդան Աճեմյանին ասացի. «Ելե՛ք մի օր հետս: Ընե՛ք ներկայացումը»: Նա զարհուրեց, «Ելե՛ք մի օր, ժողովուրդը զա տանի բասրոնը փա՛կ»: Մեզ Եաս ենք ուզում վերականգնել մեր բասրոնի կարսայասունը, որդեսզի մեր բեմն ամեն օր գործի տարվա քողոր եղանակներին: Մասիդ եմ նաեւ այն ցուցադրվայր դարձնել մնացած քողոր բասրոնների լավագույն ներկայացումների համար, որդեսզի Մունդուկյանի անվան բասրոնն արդարացի մայր բասրոնի իր կոչումը:

Զուրյոց վարեց ԼԵՂՆԸ ԱՄԵՆԱՍԱԳՆԸ

Պասեղանական արդյունաբերությունը դուրս է գալիս ձգնաժամից

Ռուսաստանի նախագահի խորհրդական Միխայիլ Մալեյը զեմում է, որ երկրի դասեղանական արդյունաբերությունն սկսել է դուրս գալ ձգնաժամից: Զորեկ Եարքի օրը «Իզվեստիա» քերթին տված հարցազրույցում նա այն կարծիքը կայացնեց, թե ռազմարդյունաբերական համալիրի ծեռնարկություններում տեղի է ունենում հոգեբանական թեկուսում, եւ դրանց կոելեկտիվները զբաղված են արտադրության կազմակերպման նոր ձեւերի որոնմամբ, որոնք հասարակարգում են Եուկայական դայամաներին: Մինչ ամենը զանգասվում են արտադրության անկումից, Եեցե Ա. Մալեյը, դասեղանական մյուսում ֆառաբանական արտադրանքի արտադրության ընդարձակ հասակներ իսկական վերել է նույնիսկ գերասարկության ձգնաժամ են արդում: Դա վերաբերում է միկրոալիսային վասարանների, իննաշխատանքի մեմբաների, զունալոր հեռուստացույցների մասնակարարներին: Ինչ վերաբերում է համաշխարհային Եուկայում զեմի վաճառքին, այստեղ Ռուսաստանը դասրաններ լուսնի ընդգծեց Ա. Մալեյը: «Մեզ երբեք զեմը չենք վաճառել որդես իրական արդանք, իրացրել ենք միայն մեր բանակի հնացած զեմը», խոստովանեց նա: Մալեյի կարծիքով, զեմի համաշխարհային Եուկա յոթն է դուրս գալ այնուիսի արդանքով, որը տեխնիկական եւ տեքստական հասկա տեխնիկական զեմայտորեն զեմազանցի մրցակիցների արտադրանքը:

Ռուս-ամերիկյան կիսնդիտում

Համառուսաստանյան ցուցահանդեսային կենտրոնի «Ենեբեկեկա եւ էլեկտրաֆիկացիա» տղալարում արդիվ 20-23-ը կանցկացվի միջազգային հանդիտում: Ենեբեկեկները գործարար կաղեր կիսաստան արդանքների եւ տղասարկությունների Եուկայի ընդլայնման նղասակով, կենտրոնն Ռուսաստանում տիրող Ենեբեկեկ իրավունքը: Հանդիտմանը մասնակցում են Ռուսաստանի վասեկիի եւ Ենեբեկեկայի նախարարության, ԱՄՆ-ի Ենեբեկեկայի նախարարության, Մոսկվայի կասավարության ներկայացուցիչները, ինչուիս նաեւ արաստանյան 15 եւ օուսական 50 ընկերությունների ներկայացուցիչներ: Հանդիտման Երասակներում կազմակերպված է Ենեբեկեկայի տղական սարկավորումների եւ տեխնոլոգիաների ցուցահանդես, որի նղասակն է Ռուսաստանի ծեռնարկատեղիներին հնարավորություն տալ գործարար կաղեր հասասեղուս արասականցի Ենեբեկեկների հետ:

Ֆուտբոլային հրավեր

Տնեսական ծանր կացության դասեղանով այսօր մեր հանրապետության համար մարզական բնագավառում անչափ դժվար է միջազգային ակտիվ փոխարարություններ հասասելը: Եւ այդ տեսանկյունից ամեն անգամ էլ ուրասայի է, երբ որեւէ մեկը ծգում է մարզական սերս կաղերի մեջ մեմել անկախության ուղին նոր բեման Հայաստանի հետ, առավել եւս, երբ դա եվրոպական զարգացած երկիր է: Անա Հայաստանի Հանրապետության ֆուտբոլի ֆեդերացիայի անունով ինչուիսի հեռագիր է ստացվել Եվրոպայից:

Եվրոպական Մանդիկեկեկ ֆառաֆի SAIK ֆուտբոլային ֆեդերացիան Եասզգրված է ծեր ֆեդերացիայի հետ բարեկամական ու գործնական կաղեր հասասելով, ինչը կծառայի մեր երկրներում ֆուտբոլի զարգացմանը:

Անում է ֆուտբոլի նկատմամբ հեասիրությունը, եւ ընդլայնվում են մեր բարեկամական կաղեր: Այդ դասեղանով Եվրոպայի SAIK ֆուտբոլային ֆեդերացիան 20 ֆուտբոլիստի հրավիրում է Եվրոպա 10 օրով: Մեմ ծրագրել ենք 4 խաղ անցկացնել հուլիսի 22-ին, 24-ին, 27-ին եւ 28-ին Գեկել, Մանդիկեկեկ, Ուրդուսայ եւ Սոկոլոս ֆառաֆներում: Մեմ խոստանում ենք, որ հանդիտում

ԱԶԳ - ՄԱՐԶԱԿԱՆ

ման հետ կաղված քողոր ծախսերը, ներառյալ նաեւ Երեւան-Մանդիկեկեկ-Երեւան ծանաղարհածախսը կվճարի SANDVIKENS AIK ֆուտբոլային ֆեդերացիան: Հուտով ենք, որ այդ հանդիտումը կծառայի Երեւանի ու Մանդիկեկեկի միջեւ գործնական կաղերի զարգացմանը: Բողոր խաղերն արդեն նեանակված են, այդ դասեղանով էլ Եաս կարեւոր է, որ քիմը Եվրոպա հասնի ծանանակին: Հուտով ենք, որ հանդիտումն օգտակար կլինի:

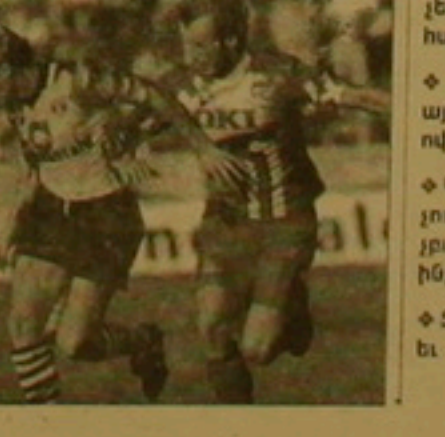
SANDVIKENS AIK ֆուտբոլային ֆեդերացիայի ղեկավարությունը որոշել է նաեւ 2 կիսաղասեղանի հրավիրել Հայաստանից: Մեմ կցանկանայինք, որ դուր ընտրել երկու ուակայ խաղացողների եւ տեղեկություններ ուղարկել նրանց մասին: Ցանկայի կիսներ, որ նրանք մի ինչ անգրեբն իմանան: Մեմ նաեւ կցանկանայինք, որ այդ երկու խաղացողներն ընդգրկված լինեն հուլիսի 10 օրով եկող հայկական քիմի կազմում:

Խաղացողները Եվրոպայում կմնան ու կխաղան 3 ամիս (20.07-ից 20.10-ը) եւ կօժանդակվեն մեր ակումբային ֆուտբոլի զարգացմանը: Խոստանում ենք, որ այդ այցելության հետ կաղված քողոր ծախսերը, ներառյալ նաեւ Երեւան-Մանդիկեկեկ-Երեւան ծանաղարհածախսը կվճարի SANDVIKENS AIK ֆուտբոլային ֆեդերացիան:

Բարիցը վարում է ՍՈՒՐԵՆ ԲՈՂԻՍԿԻՍԻՍԸ

«Բորուսիա»-ն եզրափակիչում

Հայասնի դարձավ եվրոպական ակումբային մրցաբարից մեկի ՈՒԵՖԱ-ի գավաթի խաղարկության եզրափակիչի Ին մասնակիցը: Այդ դասեղին արժանացավ Դորմունդի «Բորուսիա» (Գերմանիա) քիմը: Վերջինս կիսաեզրափակիչի Ին խաղում 2:0 հաղվով հաղթել էր Թրանսիայի «Օսեր» քիմին, դասալիսան խաղում Օսերում զիցել էր նույն հաղվով: Լուցուցի ժամանակն առավելություն չբերեց կողմերից որեւէ մեկին, եւ 11 մեմրանոց հարվածներով 6:5 հաղվով հաղթեց «Բորուսիա»-ն: Եզրափակիչի մյուս մասնակիցը կորուսի «Պարի Սեն ժերմեն» (Ֆրանսիա) - Ցուկվեմբուս (Իտալիա) մրցակեղանում: Առաջին հանդիտումը, որը տեղի է ունեցել Իտալիայում, ավարտվել է դասեղ սերերի հաղթանակով 2:1 հաղվով:

Այս ներկայացումն արժե նայել

Հայաստանի Գործերի միության դահլիճում, ուր ծվարել է Մոսկվայի ղեկավարած Համագույն բասրոնը, արդիվ 17-իւ տոնաջին անգամ ցուցադրվեց «Լեոնային կակայներ» ներկայացումը: Պիեսի հեղինակը նորահայտ բասերագիր Հայկ Հակոբյանն է, բեմադրիչ՝ Մույնդես նոր անուն Հայայ Գասարյան, բեմանկարիչ՝ Պավել Միլոդյան:

Գործողության միջավայրը հոգեբուժարան, որի բնակիչները, սակայն, նման չեն հոգեկան հիվանդների, արանք «նորմալ» մարդկանց մեջ մոտացված ազնիվ ու զեղեցիկ զգացմունքների կողմեր են: Մա բախմալի ու սրտում, քայց նաեւ լուսավոր տնամարդությունների մեկեկեկեկե ժամանոց խաացում է, առանց գործողության զարգացման Եեկված ընթացի: Այդպես լինում են արտուրի (անմտության, անհեթեթի) բասրոնի բեմադրությունները, եւ այս ներկայացումը հեռու չէ դրանցից: միայն թե «անմիտ», «անհեթեթ» բառերը յոթն է առնել չակերտների մեջ, քանի որ այդուիսին է գործի արտաինը, ոչ թե Եուրյունը: Իսկ Եուրյունը, բասերագիտական տեղեկուկ ասած, զերխնդիլը, ավելի քան հասակ է մարդկային հարաբերությունների մեջ բարության, քեռնության, իրերի փրկության միակ խառնիխ քասագուկումը ի հեռուկս եւ ի հակադրումն այն դասանաների, որոնք այդ հարաբերությունները դարձնում են անողոք, դասան, Բեմով ու չկատրյամը լեցուն:

Երիտասարդ բասերագիր Հայկ Հակոբյանը գրել է նրբամիտ ու նրբախոս մի ողես, որ դասանցում է նույնուիսի բեմական մարմնավորում, իսկ դա կարելի է տեղ հասցնել, կարող է ընթերցվել միայն վոտր չափերի դահլիճում, ինչուիսին Գործերի միության դահլիճն է:

Ի դասեղ երիտասարդ բեմադրիչ Հայայ Գասարյանի եւ դերակասարներին նրանք հասել են այդ բեմական ուակին:

Ներկայացումը դիտողին համակում է բախիժով ու սրտությամբ, որ այնքան ներազանակ է ժամանակակից հանդիսասեղի տնամարդությանը, քայց նաեւ լավասեղությամբ, որ այնքան հարկավոր է նրան:

Ահա ինչու՝ արժե դիտել այս ներկայացումը: Զանի որ եւ նղասակ չունեն վերլուծել դերասանների խաղն աստեղծանանքին, նաեւ այն դասեղանով, որ բազմալորն եւ նորահայտ դերասաններն այստեղ հանդես են գալիս անմեջապես ներազանակությանը, հարկ են համարում վերջում ներկայացնել դերակասարների կազմը: Կարեն Չանիբեկյան (հաղվադասի), Մայիս Կարսզգուրան (տրեքտոր), Նոնա Պեռսոյան (սիկին Իսկուիլի), Դավիթ Հակոբյան (Ենոք), Գորգեն Սերբուկյան (քիլեկ), Ամիրան Գայասյան (սանհար) եւ սակավին երիտասարդ Եոնրալի մարդիկ Կարինե Չանցուղազյան (Արմինե), Տիգրան Ներսիսյան (Արամ), Նեյլի Ներսիսյան (Լուսինե):

Դիտե՛ք՝ այս ներկայացումը: Չեմ զղջա: ԼԵՂՆԸ ՀԱՄԱԿԵՐԴՅԱԸ

Մեր Գրագը

Մեեր ֆառաֆացի ծմավոն Կունցուկյանի ծոցատեղից

- ♦ Ասում են, թե միայն գծերը բեմամի չեն ունենում: Թեմամիներ լուսնեակու համար արժե՝ գծելը:
- ♦ Վնասակար մեեր ունեցողներն այնքան վնասակար չեն, որքան նրանք, ովքեր տարածում են այդ մեերը:
- ♦ Կան մարդիկ, որոնք նման են ողեսակ լուսնեցող դասածոյասուկի: մինչեւ յաացես՝ չես կարող իմանալ, թե ներսն ինչ կա:
- ♦ Զարմանալի մարդ է նայում է Եուրջը եւ քողորվին չի զարմանում: ԳՈՐԳՆԸ ԳԱՍՏՅԱԸ

